

Maksātspējas
kontroles dienests

MAKSĀTNESPĒJAS KONTROLES DIENESTA SKAIDROJUMI UN ATZIŅAS

2023.12. - 2024.06.

SATURS

SAĪSINĀJUMI.....	4
1. AR ADMINISTRATORA DARBĪBU SAISTĪTIE JAUTĀJUMI	
MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ	5
<i>Par pieteikuma tiesā iesniegšanas kārtību fiziskās personas maksātnespējas procesa ierobežojumu konstatēšanas gadījumā .....</i>	<i>5</i>
<i>Par nekustamo īpašumu tirgošanu maksātnespējas procesā.....</i>	<i>7</i>
<i>Par administratora interešu konfliktu maksātnespējas procesā.....</i>	<i>8</i>
<i>Par naudas līdzekļu ātrāku izmaksu kreditoriem juridiskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>10</i>
2. TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS PROCESS.....	12
<i>Par TAP metožu piemērojamību attiecībā uz ekspromisoriskiem galvojumiem .....</i>	<i>12</i>
<i>Par ĀTAP pasludināšanas sekām.....</i>	<i>13</i>
<i>Par pāreju no juridiskās personas maksātnespējas procesa uz TAP.....</i>	<i>14</i>
<i>Par TAP uzsākšanu.....</i>	<i>15</i>
<i>Par uzraugošajai personai izvirzāmajām prasībām attiecībā uz izglītību .....</i>	<i>16</i>
3. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS.....	17
<i>Par juridiskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu .....</i>	<i>17</i>
<i>Par naudas līdzekļu izmaksu kreditoriem juridiskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>18</i>
<i>Par valdes locekļa atbildību juridiskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>19</i>
4. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS	20
<i>Par kreditoru prasījumu atjaunošanu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas, nepiemērojot saistību dzēšanas procedūru .....</i>	<i>20</i>
<i>Par saistību dzēšanas plānu.....</i>	<i>21</i>
<i>Par parādnieka tiesībām uzsākt darba tiesiskās attiecības ar ārvalstu uzņēmumu fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā .....</i>	<i>22</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu .....</i>	<i>23</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesu .....</i>	<i>24</i>
<i>Par atkārtota fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu .....</i>	<i>27</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumiem.....</i>	<i>28</i>
5. PARĀDNIKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ	29
<i>Par atgūtajiem naudas līdzekļiem.....</i>	<i>29</i>
<i>Par atmaksāto nodokļu novirzīšanu kreditoru prasījumu segšanai fiziskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>30</i>
<i>Par saistību, kuras izriet no mantojuma pieņemšanas, dzēšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>31</i>
6. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS	32
<i>Par Lielbritānijā pasludinātu fiziskās personas maksātnespējas procesu .....</i>	<i>32</i>
<i>Par maksātnespējas procesu Ukrainas pilsonim.....</i>	<i>32</i>
<i>Par pārrobežu maksātnespējas procesa atzīšanu.....</i>	<i>34</i>

<i>Par Lielbritānijā pabeigta maksātnespējas procesa atzīšanu Latvijā.....</i>	<i>35</i>
<i>Par paziņojuma nosūtīšanu pārrobežas maksātnespējas gadījumā .....</i>	<i>36</i>
7. CITI AR MAKSĀTNESPĒJAS TIESĪBĀM SAISTĪTI JAUTĀJUMI	38
<i>Par nodokļu parādu fiziskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>38</i>
<i>Par VID darbībām, atgūstot parādus uzņēmuma pārejas gadījumā.....</i>	<i>39</i>
<i>Par VID kreditora prasījumu parādniekam pārņēmot pilnsabiedrības saistības .....</i>	<i>42</i>
<i>Par galvojumu fiziskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>43</i>
<i>Par debitora parādiem pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas .....</i>	<i>44</i>
<i>Par Maksātnespējas likuma 162. panta sesto daļu.....</i>	<i>45</i>
<i>Par uzteikumu darba devēja maksātnespējas gadījumā .....</i>	<i>47</i>
<i>Par neizmaksāto darba algu darba devēja likvidācijas gadījumā.....</i>	<i>48</i>
<i>Par ierobežojumiem ieņemt amatu personai, kurai pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process.....</i>	<i>49</i>
<i>Par līdzaiņēmēja atbildību galvenā aizņēmēja maksātnespējas gadījumā.....</i>	<i>49</i>
<i>Par izpirkuma tiesībām fiziskās personas maksātnespējas procesā .....</i>	<i>50</i>

SAĪSINĀJUMI

Administrators – maksātnespējas procesa administrators;

ĀTAP – ārpustiesas tiesiskās aizsardzības process;

ES – Eiropas Savienība;

EMUS – Elektroniskās maksātnespējas uzskaites sistēma;

Maksātnespējas reģistrs – Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestais maksātnespējas reģistrs;

Regula (ES) 2015/848 – Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija regula Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām;

Regula (EK) 1346/2000 – Padomes 2000. gada 29. maija regula Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām;

TAP – tiesiskās aizsardzības process;

Tiesu izpildītājs – zvērināts tiesu izpildītājs;

Uzraugošā persona – tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošā persona;

VID – Valsts ieņēmumu dienests.

1. AR ADMINISTRATORA DARBĪBU SAISTĪTIE JAUTĀJUMI MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

Par pieteikuma tiesā iesniegšanas kārtību fiziskās personas maksātnespējas procesa ierobežojumu konstatēšanas gadījumā¹

- *Administratoram, iesniedzot tiesā pieteikumu par bankrota procedūras pabeigšanu, ir pienākums atbilstoši Civilprocesa likumam un Maksātnespējas likumam pieteikumā norādīt savu viedokli, vai parādniekam ir piemērojama saistību dzēšanas procedūra vai nav piemērojama.*
- *Fiziskās personas maksātnespējas process tiek pārtraukts vai izbeigts (ņemot vērā maksātnespējas procesa stadiju), ja parādniekam tiek konstatēti Maksātnespējas likumā noteiktie ierobežojumi.*

Iesniegumā sniegts detalizēts apraksts par fiziskās personas maksātnespējas procesu, īpaši akcentējot jautājumu par administratora pienākumu saistībā ar fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumu konstatēšanu.² Proti, priekšlikums izbeigt maksātnespējas procesu konkrētajā gadījumā iesniegts vairāk kā trīs mēnešus pēc ieraksta izdarīšanas maksātnespējas reģistrā.

Lūgts sniegt viedokli par šādiem jautājumiem:

1) vai administratoram iesniegumā aprakstītajā situācijā ir pienākums vērsties tiesā ar pieteikumu par bankrota procedūras izbeigšanu vai arī administratoram ir tiesības turpināt bankrota procedūru?

2) ja administratoram konkrētajā gadījumā ir pamats uzreiz iesniegt tiesā pieteikumu par bankrota procedūras izbeigšanu, lūgts skaidrot, ko darīt ar atgūtajiem līdzekļiem – sadalīt starp kreditoriem vai atmaksāt? Maksātnespējas likums paredz līdzekļu sadalīšanu pēc mantas pārdošanas plāna izpildes, bet konkrētajā gadījumā minētais plāns nav izpildīts, kā arī nav skaidrs, starp kādiem kreditoriem nepieciešams sadalīt līdzekļus, jo nodrošinātā kreditora prasījums ir pilnībā nodrošināts, bet atgūto līdzekļu atmaksa likumā nav paredzēta?

3) vai bankrota procedūras izbeigšana šajā procesa stadijā atbilst Maksātnespējas likuma principiem (īpaši saistību izpildes principam)?

4) vai bankrota procedūras izbeigšana šajā procesa stadijā atbilst turpmāk kreditoru kopuma interesēm?

5) kad iestājas noilgums Maksātnespējas likumā norādītajiem nedzēšamajiem prasījumiem?³

Atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajiem principiem fiziskās personas maksātnespējas process ir paredzēts tikai labticīgām personām. Līdz ar to fiziskās personas maksātnespējas process faktiski paredz nepārtrauktu parādnieka labticības un Maksātnespējas likumā noteikto ierobežojumu esamības kontroli visa maksātnespējas procesa laikā.

Fiziskās personas maksātnespējas procesu var pārtraukt vai izbeigt tikai atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajai kārtībai.⁴

Atbilstoši likumdevēja iecerei Maksātnespējas likumā norādīto ierobežojumu pastāvēšanu konstatē administrators pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas. Tai pat laikā administratoram ir saistoši Maksātnespējas likumā noteiktie termiņi gan savu pienākumu izpildei, gan parādnieka maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumu izvērtēšanai.

¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 13. jūnija vēstule Nr. 1-57n/2024/433.

² Maksātnespējas likuma 130. pants.

³ Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtais daļas 2. un 4. punkts.

⁴ Maksātnespējas likuma 130. pants un 153. pants.

Lai administrators konstatētu Maksātnespējas likumā norādīto ierobežojumu pastāvēšanu, bankrota procedūras laikā nozīmīgs ir arī paša parādnieka sniegtās informācijas savlaicīgums un kvalitāte. Tāpat ir sagaidāma arī pašu kreditoru iesaiste informācijas sniegšanā administratoram, jo kreditoriem divu mēnešu laikā no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, ir tiesības iesniegt administratoram priekšlikumu izbeigt fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja kreditoru rīcībā ir informācija par Maksātnespējas likumā noteiktajiem ierobežojumiem.⁵

Savukārt Maksātnespējas likumā noteiktā kārtība paredz, ka pieteikumu par bankrota procedūras izbeigšanu sakarā ar parādniekam konstatētajiem ierobežojumiem fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanai, administrators var iesniegt tiesā triju mēnešu laikā pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas tikai tādā gadījumā, ja viņam šāda informācija ir sniegta savlaicīgi.⁶

Turklāt, ja iepriekš minētā informācija administratoram ir sniegta savlaicīgi, šādā gadījumā administratoram nav rīcības brīvības tiesības, tas ir, iesniegt vai neiesniegt pieteikumu tiesā. Attiecīgais pieteikums ir jāiesniedz tiesā ne vēlāk kā triju mēnešu laikā pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Tomēr, ja iepriekš minētais pieteikums tiesā nav iesniegts, jo minētajā laikposmā administratora rīcībā nav informācijas, kura liecina par fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumiem, administrators veic turpmākās darbības bankrota procedūrā, tostarp pārdod parādniekam piederošo mantu, jo nav šaubu, ka kreditoru interesēs ir realizēt parādniekam piederošo mantu uzsāktā maksātnespējas procesa ietvaros.

Pēc tam, kad administrators ir veicis Maksātnespējas likumā noteiktās bankrota procedūrā veicamās darbības, tostarp izvērtējis viņa rīcībā esošo informāciju, administratoram ir jāizvērtē, vai parādniekam bankrota procedūra ir pabeidzama, piemērojot saistību dzēšanas procedūru, vai konstatējami saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumi.

Proti, administratoram, iesniedzot tiesā pieteikumu par bankrota procedūras pabeigšanu, ir pienākums atbilstoši Civilprocesa likumam⁷ un Maksātnespējas likumam⁸ pieteikumā norādīt savu viedokli, vai parādniekam ir piemērojama saistību dzēšanas procedūra vai nav piemērojama. Attiecīgi, apstiprinot bankrota procedūras pabeigšanu, tiesa atbilstoši Civilprocesa likumam⁹ vienlaikus izskata jautājumu par saistību dzēšanas plāna apstiprināšanu vai arī tā neapstiprināšanu, ja konstatē ierobežojumus saistību dzēšanas procedūras piemērošanai.

No minētā secināms, ka fiziskās personas maksātnespējas process tiek pārtraukts vai izbeigts (ņemot vērā maksātnespējas procesa stadiju), ja parādniekam tiek konstatēti Maksātnespējas likumā¹⁰ noteiktie ierobežojumi. Tas nozīmē, ka tādējādi ir nodrošināta parādnieka Maksātnespējas likumā noteikto ierobežojumu nepārtraukta kontrole, vienlaikus nepieļaujot atbrīvot parādnieku no atlikušajām saistībām, ja uz parādnieku attiecas kādi no Maksātnespējas likumā noteiktajiem ierobežojumiem vai tiek konstatēta parādnieka nelabticība.

Savukārt attiecībā uz jautājumu par Maksātnespējas likumā¹¹ noteiktajiem nedzēšamajiem prasījumiem norādāms, ka Maksātnespējas likumā¹² *expressis verbis* noteikts, ka šā likuma 164. panta ceturtās daļas 1., 2. un 4. punktā minētās saistības nenoiļgst.

⁵ Maksātnespējas likuma 142. pants.

⁶ Maksātnespējas likuma 150. panta otrā daļa.

⁷ Civilprocesa likuma 363.³⁰ panta otrā daļa.

⁸ Maksātnespējas likuma 26. pants un 149. panta piektā un septītā daļa.

⁹ Civilprocesa likuma 363.³¹ panta pirmā un otrā daļa.

¹⁰ Maksātnespējas likuma 130. pants un 153. pants.

¹¹ Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtās daļas 2. un 4. punkts.

¹² Maksātnespējas likuma 141. panta (1¹) daļa.

Par nekustamo īpašumu tirgošanu maksātnespējas procesā¹³

- *Piespiedu izsoles viens no sākuma posmiem paredz obligātu nosacījumu pieaicināt sertificētu nekustamā īpašuma vērtētāju, lai noteiktu nekustamā īpašuma piespiedu pārdošanas vērtību.*
- *Gadījumā, ja nekustamais īpašums tiek pārdots piespiedu izsoles ceļā un persona uzskata, ka izsoles norises gaitā administrators ir pieļāvis pārkāpumus, tad persona par to var informēt tiesu, kura izvērtēs konkrētās izsoles norises atbilstību normatīvo aktu prasībām.*

Iesniegumā lūgts sniegt atbildi uz sekojošu jautājumu:

"Maksātnespējas procesā ir novērtēts nekustamais īpašums, ko plānots pārdot 6 mēnešu laikā. Administrators pēc vērtējuma saņemšanas to ir ielicis sludinājumu portāla, bet tas nav ielikts izsoļu mājas lapā. Sludinājumu portālā norādītā cena ir vērtējumā norādītā tirgus vērtība, nevis piespiedu pārdošanas vērtība, kurai nav atņemti visi riski, kā arī nav norādīts risks, ka īpašums ir izīrēts, kaut arī administratoram ir uzrādīts īres līgums. Vai tā drīkst?"

Atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam parādnieka (gan fiziskās, gan juridiskās personas maksātnespējas procesā) nekustamais īpašums (gan ieķīlātais, gan neieķīlātais) primāri tiek pārdots piespiedu izsolē. Attiecīgi parādnieka mantas izsole izdarāma un īpašuma tiesības nostiprināmas uz ieguvēja vārda saskaņā ar Civilprocesa likuma noteikumiem par mantas pārdošanu piespiestā izsolē.¹⁴ Pārdodot mantu piespiedu izsolē, administrators elektronisko izsoļu vietnē¹⁵ ievieto sludinājumu par izsoli atbilstoši Civilprocesa likumā izsoles sludinājuma saturam noteiktajām prasībām.

Maksātnespējas likums¹⁶ noteic, ka Civilprocesa likumā noteiktās tiesu izpildītāja darbības saistībā ar parādnieka mantas izsoli veic administrators. Līdz ar to administratoram ir jāievēro Civilprocesa likumā noteiktā kārtība, ja parādnieka nekustamais īpašums tiek pārdots piespiedu izsolē, tostarp noteikumi, kas paredz sludinājuma publicēšanu oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" un tā ieviešanu elektronisko izsoļu vietnē.¹⁷

Jāuzsver, ka piespiedu izsoles viens no sākuma posmiem paredz obligātu nosacījumu pieaicināt sertificētu nekustamā īpašuma vērtētāju, lai noteiktu nekustamā īpašuma piespiedu pārdošanas vērtību.¹⁸ Attiecīgi, ja vērtētājam ir sniegta informācija par to, ka nekustamais īpašums ir apgrūtināts ar īres un/vai nomas līgumiem, neatkarīgi no tā vai tie ir/nav reģistrēti zemesgrāmatā, šī informācija tiek iekļauta nekustamā īpašuma novērtējumā.¹⁹ Līdz ar to minētie līgumi ir nekustamā īpašuma vērtību ietekmējošs apstāklis, jo tas ir nekustamo īpašumu apgrūtināošs līgums.²⁰

Ievērojot minēto, informācijai, ka nekustamais īpašums ir apgrūtināts ar kādu no iepriekš minētajiem līgumiem, ir jābūt pieejamai potenciālajiem nekustamā īpašuma pircējiem.²¹

Tomēr gadījumā, ja administratoram nav izdevies atsavināt neieķīlāto parādnieka mantu piespiedu izsoles ceļā un ir konstatējams, ka pārdošanas izdevumi pārsniegs prognozējamus ienākumus, vai arī ir panākta vienošanās ar nodrošināto kreditoru par ieķīlātās mantas pārdošanu bez izsoles, tad parādnieka mantu var atsavināt bez izsoles. Jāvērš uzmanība, ka arī

¹³ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 23. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2024/36.

¹⁴ Civilprocesa likuma 606. panta trešās daļas 1. un 4. punkts.

¹⁵ Ministru kabineta 2015. gada 16. jūnija noteikumi Nr. 318 "Elektronisko izsoļu vietnes noteikumi".

¹⁶ Maksātnespējas likuma 115. panta trešā daļa.

¹⁷ Civilprocesa likuma 606. panta otrā daļa.

¹⁸ Civilprocesa likuma 604. pants.

¹⁹ Civilprocesa likuma 601. panta ceturtnā daļa.

²⁰ Turpat.

²¹ Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punkts.

šādā gadījumā administratoram ir pienākums nodrošināt, lai manta tiktu pārdota par iespējami augstāku cenu.

Tāpat jāuzsver, ka arī tad, ja parādnieka nekustamais īpašums tiek pārdots bez izsoles, tad informācijai, ka nekustamais īpašums ir apgrūtināts ar kādu no nekustamo īpašumu apgrūtinājošiem līgumiem, ir jābūt pieejamai potenciālajiem nekustamā īpašuma pircējiem.²² Respektīvi, administratoram sludinājumā par nekustamā īpašuma pārdošanu nepieciešams norādīt pēc iespējas detalizētāku informāciju, lai radītu ne tikai potenciālā pircēja interesi par izsolāmo priekšmetu, bet arī skaidru priekšstatu par nekustamā īpašuma stāvokli, kas potenciālajam pircējam ļautu izvērtēt visus riskus un rēķināties ar tiem.

Iesniegumā norādītā informācija nesniedz pilnīgu priekšstatu par konkrētās situācijas būtiskiem apstākļiem. Pirmkārt, norādām, ka Maksātnespējas likums ir piešķīris administratoram pilnvaras turpināt vai izbeigt parādnieka pirms maksātnespējas procesa noslēgtos līgumus.²³ Līdz ar to būtisks apstāklis ir tam, vai administrators konkrētajā gadījumā ir/nav izmantojis iepriekš minētās pilnvaras. Otrkārt, būtiska nozīme ir apstāklim, vai administrators ir/nav pieņēmis lēmumu pārdot konkrēto nekustamo īpašumu ar/bez izsoles. Maksātnespējas kontroles dienests vēš uzmanību, ka visa informācija par konkrēta maksātnespējas procesa norisi ir administratoram, kurā lietvedībā atrodas attiecīgs maksātnespējas process. Savukārt atbilstoši Maksātnespējas likuma 26. panta otrai daļai administrators nodrošina efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu, bet saskaņā ar attiecīgā panta trešās daļas 7. punktu administratoram ir pienākums izskatīt sūdzības par konkrētā juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi un divu nedēļu laikā sniegt atbildi sūdzības iesniedzējam.

Ievērojot minēto, Maksātnespējas kontroles dienests aicina jautājumus, kas saistīti ar konkrētā maksātnespējas procesa norisi, primāri vērsties pie administratora.

Vienlaikus saskaņā ar Maksātnespējas likumu²⁴ kreditors, komercsabiedrība (TAP), fiziskā persona (šīs personas maksātnespējas procesā), parādnieka pārstāvis (juridiskās personas maksātnespējas procesā) vai trešā persona, kuras likumiskās tiesības ir aizskartas, var iesniegt Maksātnespējas kontroles dienestam sūdzību par administratora vai uzraugošās personas rīcību. Līdz ar to subjektam, kura likumiskās tiesības ir aizskartas ir tiesības iesniegt sūdzību Maksātnespējas kontroles dienestā.

Tāpat vēršam uzmanību, ka gadījumā, ja nekustamais īpašums tiek pārdots piespiedu izsoles ceļā un persona uzskata, ka izsoles norises gaitā administrators ir pieļāvis pārkāpumus, tad persona par to var informēt tiesu, kura izvērtēs konkrētās izsoles norises atbilstību normatīvo aktu prasībām.²⁵

Par administratora interešu konfliktu maksātnespējas procesā²⁶

- *Ierobežojums administratoram pildīt amata pienākumus iesniegumā norādītajā gadījumā būtu tad, ja administrators pats, viņa radnieki vai darījuma partneri būtu mantiski vai citādi personiski ieinteresēti veikt kādas darbības maksātnespējas procesā, vai būtu citi apstākļi, kas rada šaubas par administratora objektivitāti. Tas, ka administrators Maksātnespējas likumā noteikto tiesību un pienākumu ietvaros juridiskās personas maksātnespējas procesā pieņem kreditora, kura maksātnespējas procesu vada administrators, ar kuru ir kopīga prakses vieta, prasījuma iesniegumu un attiecīgi pieņem lēmumu par šo kreditora prasījumu, pirmšķietami nenozīmē, ka viņš to dara personiskas vai mantiskas intereses vadīts, bet gan īsteno Maksātnespējas likumā noteiktās administratora tiesības un pienākumus.*

²² Maksātnespējas likuma 65. pants.

²³ Maksātnespējas likuma 101. pants.

²⁴ Maksātnespējas likuma 176. panta pirmā daļa.

²⁵ Civilprocesa likuma 617. panta pirmās daļas 6. punkts.

²⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 19. februāra vēstule Nr. 1-57n/2024/121.

No iesnieguma izriet, ka parādnieks saņēma tiesas spriedumu, ar kuru no parādnieka par labu maksātnespējīgajai SIA "/Nosaukums/" piedzīti naudas līdzekļi. Tiesas spriedums ir stājies spēkā.

Norādīts, ka iepazīstoties ar maksātnespējas reģistrā esošajiem ierakstiem par parādnieka kreditoru maksātnespējīgo SIA "/Nosaukums/", konstatējāt, ka šīs sabiedrības administrators ir administrators, ar kuru praktizējat kopā gan kā administratori vienā prakses vietā, gan arī kā zvērināti advokāti zvērinātu advokātu birojā.

Lūgts sniegt viedokli, vai šajā situācijā ir konstatējams interešu konflikts starp iesniedzēju kā parādnieka administratoru un maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums/" administratoru kā potenciālo parādnieka kreditora pārstāvi?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu administratoram ir pienākums nodrošināt efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Savukārt atbilstoši Maksātnespējas likuma 6. panta 8. punktam administratoram jāievēro labticības princips, tas ir, savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāizpilda labā ticībā.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 9. pantu un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 4. pantu administrators ir pielīdzināts valsts amatpersonai. Līdz ar to administratoram ir jāņem vērā Maksātnespējas likuma 20. pantā noteiktie ierobežojumi administratora pienākumu pildīšanai, kā arī likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" administratoram kā valsts amatpersonai noteiktie pienākumi, ierobežojumi un aizliegumi.

Saskaņā ar likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1. panta 5. punktu interešu konflikts ir situācija, kurā valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, jāpieņem lēmums vai jāpiedalās lēmuma pieņemšanā, vai jāveic citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības, kas ietekmē vai var ietekmēt šīs valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses. Minētā likuma mērķis ir nodrošināt valsts amatpersonu darbību sabiedrības interesēs, novēršot jebkuras valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās ieinteresētības ietekmi uz valsts amatpersonas darbību, veicināt valsts amatpersonu darbības atklātumu un atbildību sabiedrības priekšā, kā arī sabiedrības uzticēšanos valsts amatpersonu darbībai.

Savukārt Maksātnespējas likuma 20. panta pirmajā daļā likumdevējs ir uzskaitījis tos ierobežojumus, kuriem pastāvēt, administratoram ir liegts pildīt administratora pienākumus konkrētajā maksātnespējas procesā.

Ja uz administratoru attiecas kāds no Maksātnespējas likuma 20. panta pirmajā daļā minētajiem gadījumiem, tad administratoram par noteikto ierobežojumu pastāvēšanu nekavējoties jāinformē tiesa un Maksātnespējas kontroles dienests, kā tas ir paredzēts Maksātnespējas likuma 20. panta otrajā daļā. Savukārt Maksātnespējas likuma 22. pants noteic, ka administratoru var atcelt no juridiskās personas maksātnespējas procesa, ja uz administratoru pastāv Maksātnespējas likuma 20. pantā noteiktie ierobežojumi. Administratoru atceļ tiesa pēc savas iniciatīvas, Maksātnespējas kontroles dienesta vai administratora pieteikuma vai kreditoru sapulces ierosinājuma. Tāpat Maksātnespējas likuma 23. panta trešā daļa administratoram uzliek pienākumu atkāpties no maksātnespējas procesa, ja attiecībā uz viņu pastāv Maksātnespējas likuma 20. pantā uzskaitītie ierobežojumi.

Saistībā ar minēto jāņem vērā, ka Augstākā tiesa ir atzinusi, ka likumā minētie ierobežojumi nav absolutizējami un saprotami tādējādi, ka valsts amatpersona nekādos apstākļos attiecībā uz sevi nevar pieņemt nekādus lēmumus. Gan likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1. panta 5. punktā, gan 11. panta pirmajā daļā kā kvalificējošais kritērijs interešu konflikta situācijai minēta personiska vai mantiska

ieinteresētība. Arī no šā likuma tiesību normu jēgas un mērķa viedokļa būtiski, lai, pirmkārt, valsts amatpersona nepieņemtu tādus lēmumus, kuros tā ir ieinteresēta, un, otrkārt, lai sabiedrībai nebūtu šaubu par valsts amatpersonas iespējamu ieinteresētību lēmuma pieņemšanā. Šādas situācijas un šaubas tiek novērstas, valsts amatpersonai nevis nepieņemot lēmumus attiecībā uz sevi vispār, bet gan nenokļūstot interešu konflikta situācijā. Likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" izpratnē tās ir divas atšķirīgas situācijas, un likums attiecas tikai uz pēdējo no tām.²⁷

Līdz ar to secināms, ka ierobežojums administratoram pildīt amata pienākumus iesniegumā norādītajā gadījumā būtu tad, ja administrators pats, viņa radnieki vai darījuma partneri būtu mantiski vai citādi personiski ieinteresēti veikt kādas darbības maksātnespējas procesā, vai būtu citi apstākļi, kas rada šaubas par administratora objektivitāti. Tas, ka administrators Maksātnespējas likumā noteikto tiesību un pienākumu ietvaros juridiskās personas maksātnespējas procesā pieņem kreditora, kura maksātnespējas procesu vada administrators, ar kuru ir kopīga prakses vieta, prasījuma iesniegumu un attiecīgi pieņem lēmumu par šo kreditora prasījumu, pirmšķietami nenozīmē, ka viņš to dara personiskas vai mantiskas intereses vadīts, bet gan īsteno Maksātnespējas likumā noteiktās administratora tiesības un pienākumus.

Par naudas līdzekļu ātrāku izmaksu kreditoriem juridiskās personas maksātnespējas procesā²⁸

- *Lai gan spēkā esošais normatīvais regulējums neparedz iespēju administratoram segt kreditoru prasījumus pirms mantas pārdošanas plāna izpildes, šāda administratora rīcība atsevišķos gadījumos būtu pieļaujama.*
- *Ja administrators pieņem lēmumu daļu no atgūtajiem līdzekļiem izmaksāt kreditoriem pirms maksātnespējas procesa izmaksu saraksta un kreditoru prasījumu segšanas plāna saskaņošanas ar parādnieka kreditoriem, administratoram ir jāievēro Maksātnespējas likumā noteiktā secība, kādā ir sadalāmi parādnieka naudas līdzekļi.*

Iesniegumā norādīts, ka ir saņemts parādnieka pārstāvja iesniegumu, kurā viņš lūdz administratoru veikt darbības parādnieka maksātnespējas procesā līdz šim atgūto naudas līdzekļu daļējai izmaksai kreditoriem un attiecīgi aprēķinātās atlīdzības segšanai, ņemot vērā, ka maksātnespējas procesa ietvarā norit ilgstoša tiesvedība saistībā ar uzņēmumu pāreju civillietā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lūgts sniegt skaidrojumu uz šādiem jautājumiem:

1) Vai administrators ir tiesīgs parādnieka maksātnespējas procesā daļu no atgūtajiem līdzekļiem izmaksāt kreditoriem pirms Maksātnespējas likuma 117. panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā noteikto nosacījumu iestāšanās (nav pabeigta parādnieka mantas pārdošanas plāna izpilde un sagatavots izmaksu saraksts, kā arī kreditoru prasījumu segšanas plāns)?

2) Ja administrators ir tiesīgs veikt daļēju atgūto līdzekļu izmaksu kreditoriem, tad kādā apmērā, un kā kreditori būtu informējumi par plānotajām izmaksām (kāda veida dokumenti un kādos termiņos jāsaņem)?

3) Vai administrators ir tiesīgs no kreditoriem pārskaitītās daļas aprēķināt un izmaksāt sev atlīdzību?

Maksātnespējas likumā ir noteikta kārtība, kādā tiek sadalīti parādnieka naudas līdzekļi. Proti, maksātnespējas procesā no parādnieka līdzekļiem prioritāri tiek segtas maksātnespējas

²⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2012. gada 13. janvāra spriedums lietā Nr. A42748909, SKA-45/2012, 9. punkts, 2008. gada 23. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-456/2008 11. punkts, 2009. gada 26. marta sprieduma lietā Nr. SKA-68/2009 10. punkts.

²⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 16. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2024/28.

procesa izmaksas^{29, 30} un pēc izmaksu segšanas tiek apmierināti kreditoru prasījumi atbilstoši Maksātnespējas likuma 118. panta noteiktajai kārtībai. Kreditoru prasījumu apmierināšana tiek uzsākta pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksu saraksta un kreditoru prasījumu segšanas plāna iebildumu termiņa beigām, ja iebildumi nav saņemti. Vienlaikus maksātnespējas procesam jānorit ne vien saskaņā ar Maksātnespējas likumā noteikto kārtību, bet tiesību normas ir jāpiemēro atbilstoši likuma mērķim un tajā nostiprinātajiem maksātnespējas procesa principiem, tajā skaitā apgrozības ātruma principam, kas paredz, ka procesa uzdevums ir uzturēt komercietiskās apgrozības ātrumu. Parādnieka mantas realizācija veicama, lai pēc iespējas ātrāk nodrošinātu tās atgriešanos komercietiskajā apritē.

Praksē pastāv gadījumi, kad maksātnespējas process var ieilgt, ja, piemēram, saistībā ar maksātnespējas procesu norit ilgstošas tiesvedības, un līdz ar to ātra mantas pārdošanas plāna izpilde, tostarp parādnieka naudas līdzekļu sadalīšana nav iespējama. Tādējādi naudas līdzekļu izmaksa kreditoriem pirms šādu tiesvedību noslēgšanās būtu kreditoru interesēs un veicinātu efektīvu maksātnespējas procesa norisi. Līdz ar to, lai gan spēkā esošais normatīvais regulējums neparedz iespēju administratoram segt kreditoru prasījumus pirms mantas pārdošanas plāna izpildes, šāda administratora rīcība atsevišķos gadījumos būtu pieļaujama. Proti, ja administratora ieskatā efektīvāk var īstenot maksātnespējas procesa mērķi un Maksātnespējas likumā noteiktos principus, tostarp apgrozības ātruma principu. Vienlaikus administratoram nodrošinot savas darbības caurskatāmību ar parādnieka naudas līdzekļiem.

Tomēr vērojama uzmanība, ka katras konkrētās situācijas izvērtēšana un attiecīgo tiesisko līdzekļu izvēle ir administratora ekskluzīvā kompetencē, lai atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Proti, konkrētajā gadījumā administratoram jāvērtējas ar iespējamiem riskiem, piemēram, ka maksātnespējas procesā var rasties papildu izmaksas un var nepietikt atlikušo parādnieka naudas līdzekļu, no kā šīs izmaksas segt, kā arī iespējamiem atsevišķu kreditoru iebildumiem par administratora rīcību. Līdz ar to administratoram kā savas jomas speciālistam pašam ir jāizlemj par pareizo rīcību konkrētās situācijās, jo atbildība par pieņemto lēmumu izriet no administratora pienākumiem.

Attiecīgi, ja administrators pieņem lēmumu daļu no atgūtajiem līdzekļiem izmaksāt kreditoriem pirms maksātnespējas procesa izmaksu saraksta un kreditoru prasījumu segšanas plāna saskaņošanas ar parādnieka kreditoriem, administratoram ir jāievēro Maksātnespējas likumā noteiktā secība, kādā ir sadalāmi parādnieka naudas līdzekļi – gan attiecībā uz maksātnespējas procesa izmaksām, gan šā likuma 118. pantā paredzēto kreditoru prasījumu segšanas kārtību, un jāinformē kreditori saskaņā ar Maksātnespējas likuma 81. pantu.

Attiecībā uz administratora atlīdzību, norādāms, ka Maksātnespējas likuma 118. panta pirmajā daļā paredzēts, ka no parādnieka naudas līdzekļiem, tajā skaitā līdzekļiem, kas iegūti, atsavinot parādnieka mantu, vai no citiem juridiskās personas maksātnespējas procesa finansēšanas avotiem vispirms tiek segtas juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas, kurās iekļaujama arī administratora atlīdzība. Jāņem vērā, ka administratora atlīdzība sedzama Maksātnespējas likuma 169. pantā noteiktajā apmērā.

---

²⁹ Maksātnespējas likuma 118. panta pirmā daļa.

³⁰ Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 11. panta otro daļu juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksas ir administratora atlīdzība un pievienotās vērtības nodoklis, ja administrators ir reģistrēts Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā, un izdevumi, kas rodas, nodrošinot juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa likumīgu un efektīvu norisi.

2. TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS PROCESS

Par TAP metožu piemērojamību attiecībā uz ekspromisoriskiem galvojumiem³¹

- *Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā TAP ierosināšana nedot tiesības nepildīt pirms TAP noslēgtu galvojuma līgumu, jo īpaši, ievērojot ekspromisoriskā galvojuma būtību, tomēr katrā konkrētā gadījumā ir būtiski ņemt vērā galvojuma līguma nosacījumus.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli par to, vai TAP Maksātnespējas likumā noteiktās TAP piemērojamās metodes ir izmantojamas attiecībā uz prasījumiem, kas izriet no ekspromisoriskiem galvojumiem, kurus izdevusi apdrošināšanas sabiedrība apdrošināšanas ņēmēja vietā, kuram ir piemērots TAP.

Atbilstoši Maksātnespējas likumam³² TAP ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir atjaunot parādnieka spēju nokārtot savas saistības, ja parādnieks nonācis finansiālās grūtībās vai uzskata, ka tajās nonāks.

TAP mērķa īstenošanā ir jāņem vērā Maksātnespējas likumā noteiktie principi, tostarp tiesību saglabāšanas princips³³, kas noteic, ka procesā tiek ievērotas pirms procesa iegūtās kreditoru tiesības. Kreditoru tiesību ierobežojums, kas noteikts procesa ietvaros, nevar būt lielāks, nekā ir nepieciešams attiecīgā procesa mērķa sasniegšanai.

Pēc būtības TAP ir divi mērķi, proti, veicināt maksātnespējas subjekta maksātspējas atjaunošanu un aizsargāt kreditoru kopuma intereses. Parādnieka un kreditora interešu līdzsvarošanai likumdevējs TAP paredzējis parādniekam tiesības izmantot noteiktās TAP metodes (vienu vai vairākas), savukārt kreditoriem ir tiesības piekrist vai nepiekrīst attiecīgo metožu piemērošanai.³⁴

Turklāt attiecībā uz TAP piemērojamām metodēm Maksātnespējas likums noteic, ka TAP ir aizliegts piemērot tādas metodes, kuras ierobežo kreditoru tiesības vairāk, nekā tas nepieciešams TAP pasākumu plāna sekmīgai īstenošanai un šajā likumā minētā TAP mērķa sasniegšanai.³⁵

Šajā sakarā uzsverams, ka arī Maksātnespējas likumā³⁶ noteiktās TAP ierosināšanas sekas paredz, ka parādnieks ir pasargāts no kreditoru ietekmes un parādsaistību palielināšanās, lai noteiktā laikā izstrādātu TAP pasākumu plānu, nevis parādnieka tiesības nepildīt pirms TAP ierosināšanas noslēgtos līgumus

Galvojumu apdrošināšanas līgumam tiek piemērots Apdrošināšanas līguma likums un Civillikuma noteikumi par galvojumiem. Galvojumi ir neatsaucami un var būt ar un bez nosacījumiem, piemēram, apdrošināšanas līgumā var tikt iekļauts nosacījums, ka apdrošināšanas atlīdzības izmaksa var tikt veikta tikai ar nosacījumu, ka iestājas darbu izpildītāja vai pakalpojumu sniedzēja maksātnespēja, likvidācija, kā arī ir summas (apdrošinājuma summa) un apdrošināšanas perioda ierobežojums.

Civillikums arī paredz, ka galvnieks, pret kuru kreditors ceļ prasību, var izlietot visas galvenā parādnieka ierunas, izņemot tikai tās, pret kurām kreditors taisni gribējis nodrošināties ar galvojumu vai kuru izlietošana tieši saistīta ar galvenā parādnieka personu. Galvojumu apdrošināšanas līgumā galvnieka lomu pilda apdrošinātājs, savukārt parādnieks ir darbu izpildītājs vai pakalpojumu sniedzējs, kurš apdrošināšanas līgumā ir apdrošinājuma ņēmējs.

³¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 11. jūnija vēstule Nr. 1-49n/2024/52.

³² Maksātnespējas likuma 3. panta pirmā daļa.

³³ Maksātnespējas likuma 6. panta 1. punkts.

³⁴ G.Bērziņš. Tiesiskās aizsardzības procesa mērķi. "Jurista vārds", 2008. gada 28. oktobris, Nr.41(546)).

³⁵ Maksātnespējas likuma 38. panta sestā daļa.

³⁶ Maksātnespējas likuma 37. pants.

Tāpat Civillikums paredz, ka tad, kad pret galvnieku ceļ prasību, viņš var pieprasīt, lai kreditors vispirms vēršas ar to pie galvenā parādnieka, ja piedziņa no tā izdarāma tikpat sekmīgi un viegli. Līdz ar to pasūtītājam sākumā jāvēršas pret līguma partneri, lai panāktu līgumsaistību izpildi, kā arī zaudējumu atlīdzināšanu. Šis pienākums pasūtītājam atkrīt, ja galvnieks, tas ir, apdrošinātājs, noteikti no tā atteicies. Par tādu atteikšanos uzskatāms jau tas, ka galvnieks uzņemas saistību kā pats parādnieks.

Tāpat norādāms, ka kreditoram ir saistošs Civillikuma regulējums, kas noteic, ka nevienam nav tiesības netaisni iedzīvoties otram par ļaunu un uz tā rēķina un tādēļ kreditoram, vērsoties pie galvenā parādnieka par parāda samaksu, ir jāņem vērā galvnieka veiktais maksājums.

Rezumējot norādīto, Maksātnešpējas kontroles dienesta ieskatā TAP ierosināšana nedot tiesības nepildīt pirms TAP noslēgtu galvojuma līgumu, jo īpaši, ievērojot ekspromisoriskā galvojuma būtību, tomēr katrā konkrētā gadījumā ir būtiski ņemt vērā galvojuma līguma nosacījumus.

Par ĀTAP pasludināšanas sekām³⁷

- *TAP pasākumu plānā būtu jānorāda informācija par saistībām, par kurām pastāv strīds (kreditors pret parādnieku tiesā ir cēlis prasību, kuru parādnieks neatzīst), jo tas var sniegt kreditoriem pilnīgāku priekšstatu par parādnieka finansiālās situācijas attīstību un riskiem.*
- *Ja strīdus kreditora prasījumu tiesā ir atzinusi par pamatotu, bet parādnieks nav veicis TAP pasākumu plāna grozījumus šā prasījuma iekļaušanai TAP pasākumu plānā, tad attiecīgajam kreditoram nepastāv tiesiski šķēršļi vērst piedziņu uz parādnieka mantu pēc Maksātnešpējas likumā noteiktā termiņa.*

Iesniegumā norādīts, ka iesniedzēja klients drīzumā saņems spēkā stājušos tiesas spriedumu par naudas piedziņu. Tomēr parādniekam pirms dažiem mēnešiem tika pasludināts ĀTAP. Iesniedzēja klienta prasījums netika iekļauts ĀTAP pasākumu plānā kā strīdus prasījums. Maksātnešpējas likumā³⁸ paredzētā spriedumu izpildes lietvedības apturēšana darbojas tikai pirmos divus mēnešus pēc ĀTAP pasludināšanas. Šis termiņš ir jau notecējis. Līdz ar to vēlaties noskaidrot, vai Jūsu klients varēs vērst piedziņu uz parādnieka mantu, jo ir pagājis minētais divu mēnešu termiņš un prasījums nav ietverts ĀTAP pasākumu plānā, tādējādi šis plāns nav saistošs Jūsu klientam.

Saskaņā ar Maksātnešpējas likumu³⁹ ĀTAP ierosināšanas un pasludināšanas nosacījums ir TAP pasākumu plāna izstrāde atbilstoši Maksātnešpējas likuma⁴⁰ noteikumiem.

Attiecīgi TAP pasākumu plānā norādāmas visas parādnieka maksājumu saistības, kuru atmaksas vai izpildes termiņš iestājies pirms TAP uzsākšanas vai tā laikā, un to pamati, kā arī TAP piemērojamas metodes, plānotie ieņēmumi un izdevumi, parādnieka maksājumu saistību izpildes grafiks, TAP īstenošanas termiņi, kārtība, kādā kreditori tiks informēti par parādnieka darbības rezultātiem TAP pasākumu plāna īstenošanas laikā un cita būtiskā informācija. Tādējādi, saskaņojot sākotnējo TAP pasākumu plānu, kreditori pēc būtības atzīst TAP īstenošanas iespējamību.

Būtiski norādīt, ka atbilstoši Maksātnešpējas likuma normām par parādnieka kreditoru ir atzīstama persona, kurai pastāv prasījuma tiesības pret parādnieku. Vienlaikus saskaņā ar

³⁷ Maksātnešpējas kontroles dienesta 2024. gada 21. februāra vēstule Nr. 1-49n/2024/15.

³⁸ Maksātnešpējas likuma 37. pants.

³⁹ Maksātnešpējas likuma 53. panta pirmās daļas 1. punkts.

⁴⁰ Maksātnešpējas likuma 38. un 40. pants.

Maksātnespējas likumu⁴¹ TAP pasākumu plānā norāda visas parādnieka maksājumu saistības un to pamatu [...] un atsevišķi jānorāda tās parādnieka saistības, kuru izpildei kreditori ir cēlušī prasību tiesā [...]⁴². Tāpat judikatūrā atzīts, ka TAP pasākumu plānā jānorāda visas parādnieka saistības, arī tās, par kurām pastāv strīds.⁴³ Prasība, ko tiesā par parāda piedziņu cēlis kreditors, nedod tiesisku pamatu kreditora interešu ignorēšanai TAP pasākumu plānā un procesā.⁴⁴

Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā TAP pasākumu plānā būtu jānorāda informācija par saistībām, par kurām pastāv strīds (kreditors pret parādnieku tiesā ir cēlis prasību, kuru parādnieks neatzīst), jo tas var sniegt kreditoriem pilnīgāku priekšstatu par parādnieka finansiālās situācijas attīstību un riskiem.

Savukārt faktisko apstākļu maiņa var būtiski ietekmēt parādnieka maksātnespējas atjaunošanas iespējas, līdz ar to jebkuras būtiskas izmaiņas jāatspoguļo TAP pasākumu plānā, lai kreditori un uzraugošā persona savlaicīgi spētu novērtēt turpmākas TAP īstenošanas iespējas. Ievērojot minēto, mainoties faktiskajiem apstākļiem, parādniekam jānodrošina, ka šādas izmaiņas bez vilcināšanas tiktu atspoguļotas TAP pasākumu plānā, proti, nekavējoties jāuzsāk TAP pasākumu plāna grozījumu izstrāde un tiem jābūt izstrādātiem un nodotiem saskaņošanai kreditoriem saprātīgā termiņā.⁴⁵

Tomēr, ja strīdus kreditora prasījumu tiesā ir atzinusi par pamatotu, bet parādnieks nav veicis TAP pasākumu plāna grozījumus šā prasījuma iekļaušanai TAP pasākumu plānā, tad attiecīgajam kreditoram nepastāv tiesiski šķēršļi vērst piedziņu uz parādnieka mantu pēc Maksātnespējas likumā noteiktā termiņa.⁴⁶

Par pāreju no juridiskās personas maksātnespējas procesa uz TAP⁴⁷

- *Interpretējot tiesību normas sistēmiski, secināms, ka Maksātnespējas likuma 42. pants ir attiecināms arī uz gadījumiem, kad notiek pāreja no juridiskās personas maksātnespējas procesa uz TAP*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai persona, kura saskaņā ar Maksātnespējas likuma 42. panta sestās daļas 1. punktu nav tiesīga īstenot nodrošinātā kreditora tiesības attiecībā uz TAP pasākumu plāna saskaņošanu, tomēr būtu tiesīga īstenot savas tiesības uz TAP pasākumu plāna saskaņošanu Maksātnespējas likuma XIX nodaļas "Pāreja no juridiskās personas maksātnespējas procesa uz TAP" paredzētajā gadījumā? Proti, Maksātnespējas likuma 107. panta otrajā daļā norādīts, ka TAP pasākumu plāns uzskatāms par atbalstītu, ja to saskaņojis Maksātnespējas likuma 42. panta trešajā daļā noteiktais kreditoru vairākums, bet nav norādīts, ka gadījumā, ja notiek pāreja no juridiskās personas maksātnespējas procesa uz TAP, būtu attiecināms arī Maksātnespējas likuma 42. panta sestajā daļā noteiktais.

TAP mērķis ir atjaunot parādnieka spēju nokārtot savas saistības, ja parādnieks nonācis finansiālās grūtībās. Minētā mērķa īstenošanai jāizstrādā TAP pasākumu plāns, kas jāsaņā ar kreditoru vairākumu.

Maksātnespējas likuma XIX nodaļā noteikts, kādos gadījumus pieļaujama pāreja no juridiskās personas maksātnespējas procesa uz TAP. Maksātnespējas likuma 107. panta otrajā

⁴¹ Maksātnespējas likuma 40. panta ceturtās daļas 1. punkts.

⁴² Maksātnespējas likuma 40. panta ceturtās daļas 2. punkts.

⁴³ Senāta 2015. gada 20. februāra sprieduma lietā Nr. SPC-5/2015 (C27144014), 16. punkts.

⁴⁴ Senāta 2014. gada 30. septembra sprieduma lietā Nr. SPC-28/2014 (C27209313), 6. punkts.

⁴⁵ Civilprocesa izpratnē saprātīgs termiņš ir tāds termiņš, "kura laikā var reāli izpildīt attiecīgu procesuālu darbību". J.Rozenberga CPL 46.panta komentārus grām.: Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 108.lpp.

⁴⁶ Maksātnespējas likuma 37. panta (1.¹) daļa.

⁴⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 19. februāra vēstule Nr. 1-57n/2024/116.

daļā noteikts, ka TAP pasākumu plāns uzskatāms par atbalstītu, ja to saskaņojis Maksātnespējas likuma 42. panta trešajā daļā noteiktais kreditoru vairākums.

Lai pareizi piemērotu tiesību normu, noskaidrojot tās jēgu, nepieciešams pēc būtības vērtēt tiesību normas patieso saturu, identificējot mērķi, kura sasniegšanai konkrētā tiesību norma ir paredzēta.⁴⁸ Maksātnespējas likuma 107. panta otrajā daļā ir norādītas prasības, kad TAP pasākumu plāns ir uzskatāms par saskaņotu, pārejot no juridiskās personas maksātnespējas procesa uz TAP. Interpretējot tiesību normas sistēmiski, secināms, ka Maksātnespējas likuma 42. pants ir attiecināms arī uz gadījumiem, kad notiek pāreja no juridiskās personas maksātnespējas procesa uz TAP, jo norāda uz darbībām un aizliegumiem saistībā ar TAP pasākumu plāna saskaņošanu.

Līdz ar to Maksātnespējas likuma 42. panta sestās daļas 1. punktā norādītais aizliegums piedalīties TAP pasākumu plāna saskaņošanā personām, kuras ietilpst vienā koncernā ar parādnieku, ir attiecināms arī uz gadījumiem, ja notiek pāreja no juridiskās personas maksātnespējas procesa uz TAP.

Par TAP uzsākšanu⁴⁹

- *TAP ir piemērojams juridiskajām personām, personālsabiedrībām, individuālajam komersantam, ārvalstī reģistrētai personai, kas veic pastāvīgu saimniecisko darbību Latvijā, un lauksaimniecības produktu ražotājiem.*

Lūgts sniegt skaidrojumu, kā uzsākt TAP.

TAP ir piemērojams juridiskajām personām, personālsabiedrībām, individuālajam komersantam, ārvalstī reģistrētai personai, kas veic pastāvīgu saimniecisko darbību Latvijā, un lauksaimniecības produktu ražotājiem.

TAP ir procedūra, kas ļauj godprātīgam parādniekam, kurš nonācis finansiālās grūtībās, atjaunot savu maksātspēju, izmantojot Maksātnespējas likumā noteiktos aizsardzības līdzekļus un metodes.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 33. panta pirmo daļu TAP pieteikumu tiesai iesniedz parādnieks Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Par pieteikumu ir jāiemaksā valsts nodeva – 145 euro. Civilprocesa likuma 341.² pants nosaka TAP pieteikuma saturu, saskaņā ar kuru TAP pieteikumā norāda:

1) ka attiecībā uz parādnieku nepastāv Maksātnespējas likumā noteiktie ierobežojumi tiesiskās aizsardzības procesa lietas ierosināšanai;

2) vai attiecībā uz parādnieku gada laikā ir bijusi ierosināta TAP lieta, bet nav pasludināta TAP īstenošana;

3) parādnieka juridisko adresi, kas parādniekam bija reģistrēta trīs mēnešus pirms pieteikuma iesniegšanas tiesā;

4) uzraugošās personas amata kandidātu un kontaktinformāciju;

5) ja parādnieks ir individuālais komersants, — ziņas par attiecīgo fizisko personu (vārdu, uzvārdu un personas kodu);

6) ja parādnieks ir individuālais (ģimenes) uzņēmums, zemnieku saimniecība vai zvejnieku saimniecība, — ziņas par īpašnieku (fiziskās personas vārdu, uzvārdu un personas kodu).

Pieteikumam pievienojami dokumenti, kas apstiprina apstākļus, uz kuriem pieteikums pamatots, juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta samaksu gadījumā, ja TAP pieteikumu iesniedz atkārtoti gada laikā, un uzraugošās personas amata kandidāta piekrišanu

⁴⁸ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2020. gada 8. decembra spriedums lietā Nr. A43010215, SKA-27/2020.

⁴⁹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 29. decembra vēstule Nr. 1-49n/2023/66.

tikt ieceltam par uzraugošo personu un apliecinājumu par atbilstību Maksātnespējas likuma 12.³ panta prasībām, kā arī par spēju nodrošināt pienākumu izpildi, ja attiecībā uz parādnieku pastāv pārrobežu elements.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 341.⁴ panta pirmajai daļai, piecu dienu laikā pēc TAP pieteikuma saņemšanas tiesa pieņem lēmumu par TAP pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu, pieteikuma atstāšanu bez virzības vai atteikšanos pieņemt TAP pieteikumu.

Parādnieka pienākums pēc TAP lietas ierosināšanas ir izstrādāt TAP pasākumu plānu.

Informācija par TAP atrodama Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā "Tiesiskās aizsardzības process".

Par uzraugošajai personai izvirzāmajām prasībām attiecībā uz izglītību⁵⁰

- *Lai fiziskā persona, kura nav administrators vai zvērināts revidents, varētu būt par TAP uzraugošo personu, jābūt iegūtai augstākai izglītībai ekonomikas, vadības vai finanšu jomā.*
- *Uzraugošo personu ieceļ tiesa Maksātnespējas likumā un Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Līdz ar to vienīgi tiesas kompetencē ir izvērtēt TAP uzraugošās personas kandidatūras atbilstību Maksātnespējas likumā izvirzītajām prasībām, tostarp, vai personai ir iegūta attiecīgā izglītība noteiktajā jomā.*

Lūgts sniegt skaidrojumu, vai bakalaura grāds tiesībās un biznesā, kā arī maģistra grāds luksusa zīmolu vadībā atbilst Maksātnespējas likuma 12.³ pantā izvirzītajām prasībām tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošajai personai.

Par uzraugošo personu var būt: 1) administrators, kuram ir augstākā izglītība ekonomikas, vadības vai finanšu jomā; 2) zvērināts revidents; 3) rīcībspējīga fiziskā persona, kurai ir tiesības uzturēties un tikt nodarbinātai Latvijā visu TAP norises laiku un uz kuru neattiecas Maksātnespējas likumā noteiktie ierobežojumi, un kurai ir augstākā izglītība ekonomikas, vadības vai finanšu jomā.⁵¹

Tātad, lai fiziskā persona, kura nav administrators vai zvērināts revidents, varētu būt par uzraugošo personu, jābūt iegūtai augstākai izglītībai ekonomikas, vadības vai finanšu jomā.

Atbilstoši Izglītības likumā noteiktajam augstākās izglītības definējumam, augstākā izglītība ir izglītības pakāpe, kurā iegūst akadēmisko kvalifikāciju atbilstoši piektajam, sestajam, septītajam un astotajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim.⁵² Savukārt valsts profesionālās augstākās izglītības standartu nosaka Ministru kabineta 2023. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 305 "Noteikumi par valsts profesionālās augstākās izglītības standartu".

No vēstulei pievienotā Rīgas Juridiskās augstskolas diploma pirmšķietami secināms, ka Jūsu iegūtā izglītība⁵³ atbilst Maksātnespējas likuma 12.³ panta pirmās daļas 3. punktā norādītajam kritērijam attiecībā uz augstākās izglītības iegūšanu,⁵⁴ tomēr saistībā ar apgūto

⁵⁰ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 12. decembra vēstule Nr. 1-49n/2023/64.

⁵¹ Maksātnespējas likuma 12.³ panta pirmā daļa.

⁵² Izglītības likuma 1. panta 2. punkts.

⁵³ Sociālo zinātņu bakalaura grāds tiesībās un biznesā atbilst augstākās izglītības pakāpei ar sesto kvalifikācijas līmeni (saskaņā ar Izglītības likuma 8.¹ panta trešās daļas 6. punktu, Ministru kabineta 2023. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 305 "Noteikumi par valsts profesionālās augstākās izglītības standartu" 3. punktu).

⁵⁴ Atbilstoši Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 322 "Noteikumi par Latvijas izglītības kvalifikāciju" 2. pielikumam augstākā izglītība atbilst sociālās zinātnes, komerczinības un tiesību grupai.

studiju jomu – tiesības un bizness,⁵⁵ nav attiecināmas uz Maksātnespējas likuma 12.³ panta pirmās daļas 3. punktā uzskaitītajām jomām.⁵⁶

Savukārt, lai izvērtētu ārvalstīs iegūtās izglītības atbilstību uzraugošajai personai izvirzāmajām prasībām, sākotnēji ir nepieciešams to atzīt Latvijā. Proti, atbilstoši Izglītības likumā noteiktajam Akadēmiskās informācijas centrs uz iesnieguma pamata veic ārvalstīs izsniegto izglītības dokumentu ekspertīzi. Pēc tam tiek izsniegta izziņa par to, kādam Latvijā izsniedzamam izglītības dokumentam vai Latvijā piešķiramam grādam, vai Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim atbilst vai ir pielīdzināms ārvalstī izsniegtais izglītības dokuments.⁵⁷

Vēršam uzmanību, ka uzraugošo personu ieceļ tiesa Maksātnespējas likumā un Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Līdz ar to vienīgi tiesas kompetencē ir izvērtēt uzraugošās personas kandidatūras atbilstību Maksātnespējas likumā izvirzītajām prasībām, tostarp, vai personai ir iegūta attiecīgā izglītība noteiktajā jomā. Tādējādi izvērtēt to, vai Jūsu iegūtā izglītība tiesību un biznesa jomā atbilst uzraugošajai personai izvirzītajām prasībām, nav Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē.

3. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

Par juridiskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu⁵⁸

- *Par pienākuma iesniegt juridiskās maksātnespējas procesa pieteikumu nepildīšanu, ja šis parādnieka pienākums iestājas saistībā ar neizpildītām nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu saistībām, iestājas atbildība saskaņā ar Maksātnespējas likuma 178. pantu.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu par juridiskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu.

Parādniekam piemēro juridiskās personas maksātnespējas procesu, ja ir kāda no Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas juridiskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm.

Juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas priekšnoteikums ir juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu (šobrīd 1400 euro) apmērā Maksātnespējas kontroles dienesta speciāli izveidotajā kontā. Maksātnespējas likums neparedz izņēmumus no juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksas veikšanas pienākuma, tostarp situācijā, ja uzņēmuma konti ir bloķēti vai uzņēmumam nav līdzekļu depozīta iemaksai.

Juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta mērķis (Maksātnespējas likuma 612. panta otrā daļa) ir segt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas, ja parādniekam nav mantas vai tās apmērs ir mazāks par depozīta apmēru un kreditori nav izlēmuši izmantot citu finansēšanas avotu.

⁵⁵ Sk. iepriekšējo normatīvo regulējumu, no kura izriet, ka minētā izglītība pieder tiesību zinātnes jomai ar ISCED klasifikācijas kodu 0421. Sk. arī Augstākās izglītības kvalitātes aģentūras publiski pieejamu informāciju. <https://eplatforma.aika.lv/index.php?r=site%2Fprogram%2Fview&id=1070>.

⁵⁶ Ekonomika, vadība vai finanses.

⁵⁷ Sk. Izglītības likuma 11.¹ pantā noteikto kārtību, kādā ārvalstīs izsniegto izglītības dokumentu atzīst Latvijā.

⁵⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 23. februāra vēstule Nr. 1-49n/2024/18.

Tāpat par parādnieka iesniegto juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu maksājama arī valsts nodeva 70 euro apmērā (Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punkts).

Parādniekam ir pienākums nekavējoties iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, ja pastāv kāda no Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 5., 6. vai 9. punktā minētajām juridiskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm (Maksātnespējas likuma 60. panta trešā daļa).

Juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu tiesai iesniedz Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā un Civilprocesa likuma 363.³ pantā noteikts maksātnespējas procesa pieteikuma saturs.

Maksātnespējas kontroles dienests vērs uzmanību, ka par pienākuma iesniegt juridiskās maksātnespējas procesa pieteikumu nepildīšanu, ja šis parādnieka pienākums iestājas saistībā ar neizpildītām nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu saistībām, iestājas atbildība saskaņā ar Maksātnespējas likuma 178. pantu.

Ar plašāku informāciju par juridiskās personas maksātnespējas procesu aicinām iepazīties Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā "Juridiskas personas maksātnespējas process".

Par naudas līdzekļu izmaksu kreditoriem juridiskās personas maksātnespējas procesā⁵⁹

- *Tiesu izpildītāja pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas ieturētie naudas līdzekļi izmaksājami Maksātnespējas likuma 118. pantā paredzētajā kreditoru prasījumu segšanas kārtībā.*

Iesniegumā norādīts, ka par labu nodrošinātajam kreditoram bija nodibināta komercķīla, kuras priekšmets ir lietu kopība, aptverot gan šīs kopības jau esošās, gan arī nākamās sastāvdaļas.

Administrators atguva debitoru parādus un attiecīgi atgūtos naudas līdzekļus pārskaitīja nodrošinātajam kreditoram. Pēc naudas līdzekļu saņemšanas atbilstoši Maksātnespējas likuma 76. pantā noteiktajam šim kreditoram tika piešķirts nenodrošinātā kreditora statuss.

Sekojoši, pēc kāda laika administrators no tiesu izpildītāja saņēma naudas līdzekļus, kurus tiesu izpildītājs bija ieturējis no parādnieka konta pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas.

Lūgts sniegt viedokli, vai naudas līdzekļi, kas saņemti no tiesu izpildītāja, pienākas nodrošinātajam kreditoram, kas tagad atzīts par nenodrošināto kreditoru, vai arī attiecīgi sadalāmi visiem kreditoriem proporcionāli.

Atbilstoši Komerckīlas likuma 4. panta otrajai daļai, ja ir iekļāta visa komersanta vai citas juridiskās personas manta vai ir iekļāta lietu kopība, cita starpā, finanšu līdzekļi uzskatāmi par izslēgtiem no iekļātās mantas.⁶⁰

Finanšu nodrošinājuma likuma 1. panta 5. punkta izpratnē par finanšu līdzekļiem ir uzskatāma nauda, kas jebkurā valūtā kreditēta kādā kontā. Proti, naudas līdzekļi norēķinu kontā paši par sevi nav uzskatāmi par ķīlas priekšmetu. No iesnieguma secināms, ka tiesu izpildītājs pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas bija ieturējis naudas līdzekļus no parādnieka konta.

Ņemot vērā iepriekš minēto, šie naudas līdzekļi izmaksājami Maksātnespējas likuma 118. pantā paredzētajā kreditoru prasījumu segšanas kārtībā.

Vienlaikus vērsama uzmanība, ka tikai administratoram ir pieejama visa informācija par konkrēto maksātnespējas procesu, un tādēļ kā savas jomas speciālistam administratoram ir jāizlemj par pareizo rīcību konkrētajā situācijā, jo atbildība par pieņemto lēmumu izriet no

⁵⁹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 18. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2024/6.

⁶⁰ Komerckīlas likuma 4. panta otrā daļa.

administratora pienākumiem. Tikai administratora kompetencē ir pieņemt lēmumus un veikt darbības parādnieka mantas sadalē kreditoru prasījumu apmierināšanai, informējot par to kreditorus, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 81. panta otro daļu.

Par valdes locekļa atbildību juridiskās personas maksātnespējas procesā⁶¹

- *Valdes locekļa atbildība par juridiskās personas nokavētajiem nodokļu maksājumiem ir paredzēta arī citu valstu tiesību sistēmās, tostarp Vācijā.*
- *Uzņēmuma maksātnespējas procesa pasludināšanas apstākļi neatbrīvo valdes locekli no atbildības.*

Saņemta vēstule no kuras izriet, ka juridiskās personas maksātnespējas procesā kreditora prasījumu ir pieteikusi Vācijas nodokļu administrācija un nosūtījusi VID pieteikumu par piedziņas vēršanu pret juridiskās personas valdi. Līdz ar to vēlaties noskaidrot, vai iepriekš minētā prasība ir atbilstoša ES tiesību normām⁶², kā arī lūdzat skaidrot, kā rīkoties šādā situācijā.

Maksātnespējas kontroles dienestam kā uzraudzības iestādei nav piešķirta kompetence⁶³ vērtēt VID rīcību, veicot normatīvajos aktos noteiktās funkcijas, proti, iekasējot nodokļus, jo šis jautājums ietilpst ekskluzīvā VID kompetencē. Tostarp VID patstāvīgi īsteno starptautisko sadarbību ar citu valstu nodokļus administrējošām iestādēm.⁶⁴

Savukārt, kas attiecas uz jautājumu par zaudējumu piedziņas vēršanu pret maksātnespējīgās juridiskās personas valdi, būtiski ņemt vērā turpmāko.

Valdes locekļa atbildība par juridiskās personas nokavētajiem nodokļu maksājumiem ir paredzēta arī citu valstu tiesību sistēmās, tostarp Vācijā.⁶⁵ Laba korporatīvā pārvaldība aptver valdes pienākumu rūpēties par adekvātu kapitāla atdevi un risku vadību, turklāt minētais virszudēvums ir izpildāms, ievērojot uz sabiedrību attiecināmās likuma prasības un rēķinoties ar citu iesaistīto personu (darbinieku, kreditoru, klientu, piegādātāju) pamatotajām interesēm. Lai to paveiktu, valdei jārīkojas, pamatojoties uz pietiekamu informāciju, labā ticībā un ar pienācīgu rūpību, par rīcības mērķu izmantojot labākās sabiedrības intereses, tostarp vadības pasākumus īstenojot objektīvi, nepieļaujot interešu konfliktus, kā arī taisnīgi sabalansējot konkurējošas intereses.⁶⁶

Valdes locekļa atbildības institūts Latvijas normatīvajos aktos ir noteikts Komerclikumā, saskaņā ar kuru galvenais jebkura valdes locekļa pienākums ir nodrošināt kapitālsabiedrības darbības tiesiskumu. Savukārt valdes locekļa atbildība tiek noteikta vadoties pēc prezumpcijas, ka valdes loceklim savi pienākumi ir jāveic kā krietnam un rūpīgam saimniekam.⁶⁷ Tas savukārt nozīmē, ka valdes loceklis atbild par katru, tai skaitā vieglu neuzmanību.

Iepriekš minētais attiecas arī uz valdes locekļu atbildību nodokļu jomā, proti, kad valdes locekļi zināja vai viņiem vajadzēja zināt, ka viņu pārstāvētais uzņēmums būtiski pārkāpj nodokļu tiesību normas. Respektīvi tieši valdes locekļa atbildības institūts paredz attiecīgās valsts nodokļu administrācijai pieprasīt valdei segt uzņēmuma nodokļu parādus, savukārt

⁶¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 3. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2024/2.

⁶² Padomes regula Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām (piemērojama maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas pirms 2017. gada 26. jūnija) 4. panta 2. punkts, 5. panta 3. punkts, 10. un 26. pants.

⁶³ Turpat.

⁶⁴ Informācija pieejama Valsts ieņēmumu dienesta tīmekļvietnē: [Starptautiskie līgumi un administratīvā sadarbība | Valsts ieņēmumu dienests \(vid.gov.lv\)](https://www.valsts.gov.lv/valsts-ienemumu-dienests)

⁶⁵ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2016. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-25-01 30. lp.

⁶⁶ G20/OECD Principles of Corporate Governance 2023. Pieejams: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/ed750b30-en/index.html?itemId=/content/publication/ed750b30-en>.

⁶⁷ Komerclikuma 169. panta pirmā daļa.

uzņēmuma maksātnespējas procesa pasludināšanas apstākļi neatbrīvo valdes locekli no iepriekš minētās atbildības.

4. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

*Par kreditoru prasījumu atjaunošanu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas, nepiemērojot saistību dzēšanas procedūru*⁶⁸

- *Ja tiesa attiecībā uz parādnieku ir konstatējusi Maksātnespējas likumā noteiktos ierobežojumus un apstiprinot bankrota procedūras pabeigšanu nav piemērojusi saistību dzēšanas procedūru, vienlaikus pieņemot lēmumu par maksātnespējas procesa izbeigšanu, tad parādniekam ir jāuzņemas visa no tā izrietošā atbildība un nenokārtotās saistības. Proti, pamatparāds un blakus prasījumi (soda nauda, līgumsods vai nokavējuma procenti) tiek atjaunoti, ieskaitot fiziskās personas maksātnespējas procesa laiku, tas ir, par visu faktiskā kavējuma periodu.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai kreditors ir tiesīgs pieprasīt maksāt likumiskos procentus par visu fiziskās personas maksātnespējas procesa laiku, ja ar tiesas nolēmumu ir izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process, nepiemērojot saistību dzēšanas procedūru.

Saskaņā ar Maksātnespējas likumu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas apstājas aizdevuma (kredīta) lietošanas procentu pieaugums, likumisko procentu pieaugums, līgumsoda pieaugums (tajā skaitā procentos izteikta līgumsoda pieaugums), nokavējuma naudas pieaugums, nelikumīga komercdarbības atbalsta atgūšanas procentu pieaugums. Nodokļu prasījumiem tiek apturēta tās nokavējuma naudas aprēķināšana, kura tiek noteikta kā procentu maksājums par nodokļu, nodevu un soda naudas samaksas termiņa nokavējumu, tajā skaitā, kura aprēķināta kā nelikumīgs komercdarbības atbalsts.⁶⁹

Maksātnespējas likuma regulējums ir vērst uz to, lai maksātnespējas procesā apzinātu visus kreditorus, izvērtētu to prasījumu pamatotību un apmēru. Blakus prasījuma, kas izteikts procentos, apmēra pieaugums apstājas līdz ar parādnieka maksātnespējas pasludināšanas dienu. Minētais dod iespēju ne tikai nofiksēt konkrētā kreditora prasījuma apmēru uz maksātnespējas procesa pasludināšanas dienu, bet arī iespēju nepasliktināt parādnieka stāvokli maksātnespējas procesa norises laikā.⁷⁰

Tomēr jāņem vērā, ka atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajiem principiem fiziskās personas maksātnespējas process ir paredzēts tikai labticīgām personām. Līdz ar to fiziskās personas maksātnespējas process faktiski paredz nepārtrauktu parādnieka labticības un Maksātnespējas likumā noteikto ierobežojumu esamības kontroli visa maksātnespējas procesa laikā. Turklāt fiziskās personas maksātnespējas procesu var pārtraukt vai izbeigt tikai atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajai kārtībai.⁷¹

Fiziskās personas maksātnespējas procesa ierobežojumu izvērtēšana ir tiesas kompetence, līdz ar to, ja tiesa apstiprina bankrota procedūras pabeigšanu un parādniekam netiek piemērota saistību dzēšanas procedūra, tiesa vienlaikus pieņem lēmumu par maksātnespējas procesa izbeigšanu.⁷²

⁶⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 20. jūnija vēstule Nr. 1-49n/2024/57.

⁶⁹ Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 3. punkts.

⁷⁰ Bērziņš G., Fiziskās personas maksātnespējas process. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 67. lpp.

⁷¹ Maksātnespējas likuma 130. pants un 153. pants.

⁷² Civilprocesa likuma 363.³⁰ panta piektā daļa.

Maksātnespējas likums⁷³ noteic, ja vienlaikus ar bankrota procedūras pabeigšanu vai izbeigšanu tiek izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process, atjaunojas kreditoru tiesības prasīt parādnieka saistību izpildi apmērā, kādā parādnieks nav izpildījis savas saistības fiziskās personas maksātnespējas procesā, kā arī tiek atjaunotas lietas par piespriesto, bet nepiedzīto summu piedziņu un lietas par parādnieka saistību izpildīšanu tiesas ceļā.

No iepriekš minētā izriet, ja tiesa attiecībā uz parādnieku ir konstatējusi Maksātnespējas likumā noteiktos ierobežojumus un apstiprinot bankrota procedūras pabeigšanu nav piemērojusi saistību dzēšanas procedūru, vienlaikus pieņemot lēmumu par maksātnespējas procesa izbeigšanu, tad parādniekam ir jāuzņemas visa no tā izrietošā atbildība un nenokārtotās saistības. Attiecīgi fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas sekas šādā gadījumā paredz, ka kreditoru prasījumi, tas ir, pamatparāds un blakus prasījumi (soda nauda, līgumsods vai nokavējuma procenti) tiek atjaunoti, ieskaitot fiziskās personas maksātnespējas procesa laiku, tas ir, par visu faktiskā kavējuma periodu.

Vienlaikus norādāms, ka gan bankrota procedūras laikā, gan saistību dzēšanas procedūras laikā no parādnieka saņemtie maksājumi tiek ieskaitīti kreditoru prasījumu apmierināšanā, proti, kreditoru prasījumi ir segti veikto maksājumu apmērā. Savukārt atlikušās kreditoru prasījumu summas parādniekam ir jāatlīdzina, ievērojot konkrētā līguma nosacījumus, kam ir jāatbilst Civillikuma tiesību normām.

Par saistību dzēšanas plānu⁷⁴

- *Tikai tiesas kompetencē ietilpst izvērtēt un apstiprināt fiziskās personas saistību dzēšanas plānu.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu par saistību dzēšanas plānā norādāmo informāciju.

Maksātnespējas likuma 155. panta piektā daļa noteic, ka par parādnieka saistībām uzskatāms tikai pamatparāds, neskaitot soda naudas, līgumsodu vai nokavējuma procentus. Pie parādnieka saistībām pieskaitāmi nolīgtie, nesamaksātie lietošanas procenti līdz maksātnespējas pasludināšanai, tomēr ne vairāk kā sešu procentu apmērā gadā. Par parādnieka saistībām ir uzskatāmi arī procenti un nokavējuma nauda, kas izriet no prasījumiem, kas minēti [Komercedarbības atbalsta kontroles likuma IV un V nodaļā](#).

Civiltiesisko saistību pienācīgas izpildes veicināšanai Civillikumā ir noteikti tiesiskās aizsardzības līdzekļi, tostarp līgumsods⁷⁵ un procenti⁷⁶. Juridiskajā literatūrā norādīts, ka blakus prasījums vai blakus tiesība ir no pamatsaistības izrietoša vai likumā paredzēta tiesība, kuras uzdevums ir nodrošināt pamatsaistības izpildi.⁷⁷

Tā kā blakus prasījumi izriet no galvenā prasījuma (pamatparāda), tad ar blakus prasījumiem gan Civillikuma, gan Maksātnespējas likuma izpratnē jāsaprot procenti, līgumsods, kā arī citi no galvenā prasījuma izrietoši maksājumi.

Blakus prasījumi tiek uzskatīti par mazāk prioritāriem, mazāk svarīgiem prasījumiem kā kreditoru galvenie prasījumi. Parādnieka finansiālu grūtību apstākļos ir ierobežoti līdzekļi, lai pilnībā segtu kreditoru prasījumus. Tādēļ ir taisnīgi, ka no šiem ierobežotajiem līdzekļiem vispirms tiek segts pamatparāds, ar kura savlaicīgu apmaksu kreditoram bija tiesības rēķināties. Savukārt līgumsods un procenti, kas radušies pamatparāda apmaksas nokavējuma dēļ, tiktu segti tad, ja pilnībā segts pamatparāds. Parādnieka finansiālu grūtību apstākļos līgumsoda un

⁷³ Maksātnespējas likuma 151. panta otrā daļa.

⁷⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 13. jūnija vēstule Nr. 1-49n/2024/54.

⁷⁵ Civillikuma 1716. pants.

⁷⁶ Civillikuma 1753. - 1755. pants.

⁷⁷ Sk. LR Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. – Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskajā redakcijā – Rīga: Mans Īpašums, 2000, 194. lpp.

procentu apmaksa uztverama kā papildu labums, jo kreditoram nav radušies mantiska rakstura zaudējumi tā iemesla dēļ, ka blakus prasījumi nav savlaicīgi un pilnā apmērā samaksāti.

Attiecīgi saistību dzēšanas plānā tiek iekļauts tikai kreditora galvenais prasījums, bez blakus prasījumiem.

Saistību dzēšanas plāns ir saistību dzēšanas procedūras pamatdokuments, kuru maksātnespējīgā fiziskā persona sastāda, saskaņo ar kreditoriem un iesniedz apstiprināšanai tiesā. Saistību dzēšanas plānam nav noteiktas formas, tomēr [Maksātnespējas likuma 154. panta](#) otrajā daļā ir uzskaitīts, kas ir jānorāda šajā plānā. Maksātnespējas likums nav paredzējis pienākumu administratoram sagatavot saistību dzēšanas plānu, bet, ja nepieciešams, parādnieks drīkst lūgt administratoram juridisko palīdzību saistībā ar fiziskās personas maksātnespējas procesu, tajā skaitā, palīdzēt izstrādāt saistību dzēšanas plānu,⁷⁸ ievērojot [Maksātnespējas likuma 171. panta trešajā daļā](#) noteikto atlīdzības apmēru.

Līdz ar to gadījumā, ja ir neskaidrības, kā sagatavojams saistību dzēšanas plāna projekts, ir iespēja lūgt administratoram konsultāciju.

Jāņem vērā, ka izstrādājot saistību dzēšanas plānu, parādnieks sadarbojas ar kreditoriem, uzklusot viņu iebildumus un priekšlikumus.⁷⁹

Vēršam uzmanību, ka tikai tiesas kompetencē ietilpst izvērtēt un apstiprināt fiziskās personas saistību dzēšanas plānu.⁸⁰ Pēc tam, kad tiesa apstiprinājusi šo plānu, parādnieks nosūta to visiem kreditoriem, kas iekļauti šajā plānā, kā arī iestādei, kas ir atbildīga par maksātnespējas reģistra kārtošanu.⁸¹

Par parādnieka tiesībām uzsākt darba tiesiskās attiecības ar ārvalstu uzņēmumu fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā⁸²

- *Maksātnespējas likums nenosaka ierobežojumus personai fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā mainīt darbavietu, tostarp, ja darba devējs ir ārvalstu uzņēmums. Tomēr darbavietas maiņai nekādā veidā nevajadzētu kavēt parādnieku pildīt viņa pienākumus saistību dzēšanas procedūras laikā.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai parādnieks fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā drīkst uzsākt jaunas darba tiesiskās attiecības ārvalstu uzņēmumā.

Saskaņā ar [Maksātnespējas likuma 127. panta pirmo daļu](#) fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs⁸³ un kurai ir finansiālas grūtības. Tā kā no minētās normas izriet, ka nodokļu maksātāja statuss tiek vērtēts, tikai ierosinot fiziskās personas maksātnespējas procesu, tad šī statusa zaudēšana nevar būt patstāvīgs pamats, lai parādniekam izbeigtu fiziskās personas maksātnespējas procesu. Minēto apstiprina arī [Maksātnespējas likuma 130. pants](#), kurā ir nostiprināti fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumi, un starp tiem nav minēts apstāklis, ka parādnieks maksātnespējas procesa laikā zaudē Latvijas Republikas nodokļa maksātāja statusu. Tāpat [Maksātnespējas likuma 153. pantā](#) uzskaitīti gadījumi, kad var pārtraukt saistību dzēšanas procedūru, un arī starp tiem nav minēts šis apstāklis.

Vienlaikus Maksātnespējas likums nenosaka ierobežojumus personai fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā mainīt darbavietu, tostarp, ja darba devējs ir ārvalstu uzņēmums. Tomēr darbavietas maiņai nekādā veidā nevajadzētu kavēt parādnieku pildīt viņa pienākumus

⁷⁸ Maksātnespējas likuma 159. panta 3. punkts.

⁷⁹ Maksātnespējas likuma 156. pants.

⁸⁰ Maksātnespējas likuma 157. panta pirmā daļa.

⁸¹ Maksātnespējas likuma 157. panta otrā daļa.

⁸² Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 22. marta vēstule Nr. 1-49n/2024/30.

⁸³ Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. pants.

saistību dzēšanas procedūras laikā: pildīt saistību dzēšanas plānu; gūt ienākumus atbilstoši savām iespējām, lai pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus; pēc administratora pieprasījuma sniegt informāciju par fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildi u.c. Ņemot vērā minēto, atbilstoši Maksātnespējas likuma 6. pantā nostiprinātajam atklātības un labticības principam, parādniekam ir nepieciešams informēt administratoru par savu nodomu uzsākt jaunas darba tiesiskās attiecības ārvalstu uzņēmumā.

Tāpat jāņem vērā, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 162. panta pirmo daļu, ja fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildes laikā mainās parādnieka ienākumi, viņam ir pienākums sagatavot fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumus, mainot šā plāna termiņu un tā ietvaros sedzamo saistību apmēru Maksātnespējas likuma 155. pantā paredzētajā veidā. Proti, ja parādnieka ienākumi palielinās tādā apmērā, ka viņš varēs segt lielāku saistību apmēru, kā plānā norādīts, parādniekam jāveic grozījumi saistību dzēšanas plānā, grozot attiecīgi plāna izpildes termiņu un sedzamo saistību apmēru.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu⁸⁴

- *Fiziskās personas maksātnespējas procesu var uzsākt tikai uz pašas personas pieteikuma pamata (izņemot Maksātnespējas likuma 133. panta pirmās daļas 4., 5. un 6. punktā minētajos gadījumos), un katrai personai pašai jāizvērtē, vai esošās saistības tiešām nav iespējams nokārtot, neuzsākot maksātnespējas procesu.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai ir lietderīgi uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu.

Maksātnespējas likumā ir nostiprināta kārtība un nosacījumi, kā fiziskā persona var tikt atbrīvota no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju, ja saistību apmērs pārsniedz 5000 euro.

Ja persona vēlas uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu Latvijā, pieteikumā jāiekļauj Civilprocesa likuma 363.²³ pantā noteiktā informācija.

Fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā (šobrīd - 1400 euro), kas iemaksājams Maksātnespējas kontroles dienesta deponēto līdzekļu kontā Valsts kasē.⁸⁵ Vēršam uzmanību, ka depozīts ir jāiemaksā uzreiz un to nevar maksāt pa daļām.

Tāpat jāņem vērā, ka papildus depozīta iemaksai, jāveic arī valsts nodevas samaksa 70 euro apmērā par fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu tiesā. Vienlaikus tiesa vai tiesnesis, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja lūgumu un ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, var pilnīgi vai daļēji atbrīvot personu no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, kā arī atlikt valsts ienākumos piespriesto tiesas izdevumu samaksu vai sadalīt to termiņos (tiesas izdevumos ietilpst valsts nodeva, kancelejas nodeva un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi).⁸⁶

Līdz ar to, apsverot iespēju uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu, personai ir jāreķinās ar izmaksām 1470 euro apmērā jau procesa uzsākšanas stadijā, kā arī pienākumu saistību dzēšanas procedūras laikā kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt Maksātnespējas likumā noteikto ienākumu apmēru – līdzekļus vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu samaksas (šobrīd vismaz 233,33 euro).

⁸⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 6. februāra vēstule Nr. 1-49n/2024/8.

⁸⁵ Maksātnespējas likuma 129. panta otrā daļa.

⁸⁶ Civilprocesa likuma 43. panta ceturtnā daļa.

Fiziskās personas maksātnespējas procesu var uzsākt tikai uz pašas personas pieteikuma pamata (izņemot Maksātnespējas likuma 133. panta pirmās daļas 4., 5. un 6. punktā minētajos gadījumos), un katrai personai pašai jāizvērtē, vai esošās saistības tiešām nav iespējams nokārtot, neuzsākot maksātnespējas procesu.

Vienlaikus informējam, ka saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 3. panta pirmās daļas 7. punktu valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts (invaliditātes gadījumā) ir atzīstams par valsts sociālo pabalstu, līdz ar to no šī pabalsta fiziskajai personai nav pienākuma daļu novirzīt kreditoru prasījumu apmierināšanai. Tādējādi gadījumā, ja persona saņem invaliditātes pabalstu, šis ienākums būs aizsargāts no jebkādas piespiedu atsavināšanas arī maksātnespējas procesa ietvaros.

Norādām, ka informācija par fiziskās personas maksātnespējas procesu atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam ir atrodama Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā "Fiziskās personas maksātnespējas process", kur sniegtas atbildes uz galvenajiem ar fiziskās personas maksātnespējas procesu saistītiem jautājumiem.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesu⁸⁷

- *Atbilstoši Maksātnespējas likuma 5. pantam fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesisku pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.*
- *Fiziskās personas maksātnespējas procesu var uzsākt tikai uz pašas personas pieteikuma pamata (izņemot Maksātnespējas likuma 133. panta pirmās daļas 4., 5. un 6. punktā minētajos gadījumos), līdz ar to katrai personai pašai jāizvērtē, vai esošās saistības tiešām nav iespējams nokārtot, neuzsākot maksātnespējas procesu.*
- *Parādnieka pienākumu godprātīga izpilde ir viens no galvenajiem priekšnosacījumiem, lai maksātnespējas procesu sekmīgi pabeigtu, dzēšot parādnieka nesegtās saistības.*
- *Fiziskās personas maksātnespējas process nav tikai otrās iespējas sniegšana maksātnespējīgam parādniekam, bet tam ir arī "audzinoša" funkcija – parādnieks maksātnespējas procesa laikā ir pakļauts dažādiem ierobežojumiem, un tam ir jāpilda zināmi nosacījumi, lai to izpildes rezultātā saņemtu atbrīvošanu no saistībām.*
- *Saskaņā ar Elektroniskās maksātnespējas uzskaites sistēmas datiem 2021. gadā tika pasludināti 931 fizisko personu maksātnespējas procesi (izbeigti 1291 procesi), 2022.gadā – 852 (izbeigti 1134 procesi), 2023. gadā – 753 (izbeigti 859 procesi).*

Iesniegumā lūgts sniegt atbildes uz sekojošiem jautājumiem:

- "1. Kas ir fiziskas personas maksātnespēja?*
- 2. Kādi faktori to nosaka?*
- 3. Kādos gadījumos fiziskai personai ir izdevīgi ierosināt maksātnespēju?*
- 4. Kādu aizsardzību dod maksātnespēja?*
- 5. Kā ierosināt maksātnespēju?*
- 6. Vai maksātnespējas ierosināšana visos gadījumos ir novedusi pie pozitīva iznākuma?*
- 7. Kāda ir statistika Latvijā, cik gadā tiek ierosinātas lietas un, varbūt ir pieejami dati kur atspoguļojas cik vispār tādas ir bijušas?"*

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 5. pantam fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesisku pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav

⁸⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 25. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2024/7.

pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju. Tas tiek uzsākts no dienas, kad tiesa ar nolēmumu pasludinājusi maksātnespējas procesu, un noris līdz dienai, kad tiesa pieņem lēmumu par maksātnespējas procesa izbeigšanu.

Fiziskās personas maksātnespējas procesu var uzsākt jebkura pilngadīga fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības. Fiziskās personas maksātnespējas process ir piemērojams arī parādniekiem, kuri vienlaikus ir individuālie komersanti vai individuālā (ģimenes) uzņēmuma, zemnieku saimniecības vai zvejnieku saimniecības īpašnieki (Maksātnespējas likuma 127. pants).

Parādniekam var piemērot fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja ir kāda no šādām fiziskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm (Maksātnespējas likuma 129. pants):

- 1) parādsaistības, kuras pārsniedz 5000 EUR un tām ir iestājies izpildes termiņš, bet personai nav iespēju tās nokārtot,
- 2) parādsaistības kopā pārsniedz 10 000 EUR, kuru izpildes termiņš iestāsies gada laikā, un ar pierādāmiem apstākļiem personai nebūs iespējams tās nokārtot,
- 3) nav iespēju nokārtot parādsaistības, no kurām vismaz vienas parādsaistības pamatā ir neizpildīta blakus saistība vai solidāra saistība starp parādnieku un Maksātnespējas likuma 131. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā noteiktajām personām, ja tā pārsniedz 5000 *euro*,
- 4) individuālā komersanta, individuālā (ģimenes) uzņēmuma, zemnieku saimniecības, zvejnieku saimniecības vai saimnieciskās darbības ietvaros attiecināmas Maksātnespējas likuma 129. panta pirmās daļas 4. un 5. punktā noteiktās pazīmes.

Fiziskās personas maksātnespējas procesu var uzsākt tikai uz pašas personas pieteikuma pamata (izņemot Maksātnespējas likuma 133. panta pirmās daļas 4., 5. un 6. punktā minētajos gadījumos), līdz ar to katrai personai pašai jāizvērtē, vai esošās saistības tiešām nav iespējams nokārtot, neuzsākot maksātnespējas procesu. Jāņem vērā, ka personai jau maksātnespējas procesa uzsākšanas stadijā ir jāreķinās ar noteiktām izmaksām, piemēram, fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksu divu minimālo mēnešalgu apmērā (Maksātnespējas likuma 129. panta otrā daļa), valsts nodevu tiesā. Tāpat maksātnespējas procesa ietvaros ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai novirzīt Maksātnespējas likumā noteikto ienākumu apmēru.

Fiziskajai personai ar attiecīgu pieteikumu ir jāvērsas rajona (pilsētas) tiesā pēc savas dzīvesvietas.

Fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumā norāda (Civilprocesa likuma 363.²³ pants):

- 1) parādnieka vārdu, uzvārdu, personas kodu un deklarēto dzīvesvietu,
- 2) apstākļus, kuru dēļ fiziskā persona nav spējīga izpildīt saistības,
- 3) visu termiņā neizpildīto saistību kopējo summu,
- 4) visu to saistību kopējo summu, kuru izpildes termiņš iestāsies gada laikā,
- 5) parādnieka mantas sastāvu, tajā skaitā parādnieka daļu laulāto kopīgajā mantā un citā kopīpašumā,
- 6) vai maksātnespējas procesam piemērojami Padomes regulas Nr. 2015/848 noteikumi (t.i., vai parādniekam ir kreditori vai manta citā ES dalībvalstī).

Maksātnespējas procesa pieteikumam pievieno dokumentus, kas apstiprina:

- 1) valsts nodevas un citu tiesas izdevumu samaksu likumā noteiktajā kārtībā un apmērā,
- 2) fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta samaksu (divu minimālo mēnešalgu apmērā),
- 3) apstākļus, uz kuriem pieteikums pamatots.

Pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas (Maksātnespējas likuma 134. panta otrā daļa) tiek apturēta izpildu lietvedība lietās par piespriesto, bet nepiedzīto summu piedziņu un lietās par parādnieka saistību izpildīšanu tiesas ceļā; kā arī apstājas aizdevuma (kredīta) lietošanas procentu pieaugums, likumisko procentu pieaugums, līgumsoda pieaugums (tajā skaitā procentos izteikta līgumsoda pieaugums), nokavējuma naudas pieaugums (arī tad, ja tā noteikta kā līgumsods). Nodokļu prasījumiem tiek apturēta tās nokavējuma naudas aprēķināšana, kura tiek noteikta kā procentu maksājums par nodokļu, nodevu un soda naudas samaksas termiņa nokavējumu.

Fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Bankrota procedūras laikā tiek pārdota parādniekam piederošā manta, izņemot Civilprocesa likumā noteikto mantu, uz kuru nevar vērst piedziņu. Savukārt saistību dzēšanas procedūras ietvaros parādnieka ienākumi saistību dzēšanas plānā noteiktā apmērā tiek novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai. Pēc saistību dzēšanas procedūras termiņa beigām tiek dzēstas šīs procedūras ietvaros nesegtās saistības.

Parādnieka pienākumu godprātīga izpilde ir viens no galvenajiem priekšnosacījumiem, lai maksātnespējas procesu sekmīgi pabeigtu, dzēšot parādnieka nesegtās saistības.

Ir gadījumi, kad uzsāktais maksātnespējas process parādniekam nav rezultējies ar pozitīvu iznākumu, proti, tiek izbeigts maksātnespējas process un atjaunojas visas saistības. Kā viens no iemesliem ir saistību dzēšanas plāna nepildīšana, proti, maksājumu neveikšana vai arī maksājumu neveikšana atbilstoši faktiskajiem ienākumiem. Tāpat būtiski, ka parādniekam saistību dzēšanas plānā norādītie maksājumi ir jāveic pašam, proti, nav pieļaujams, ka minētos maksājumus parādnieka vietā veic cita persona.

Nereti parādnieki slēpj patiesos ienākumus un mantu, kā arī nesadarbojas ar administratoru, piemēram, nesniedz pieprasīto informāciju vai sniedz tikai daļēju informāciju.

Tāpat ir gadījumi, kad parādnieki veic "aktīvu nobēdzināšanu", piemēram, atsavina vai uzdāvina automašīnu vai nekustamo īpašumu kādam radniekam vai draugam pirms maksātnespējas procesa "aizdomu periodā" (trīs gadi pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas), nobēdzina savu mantu, lai uz to nevarētu vērst piedziņu. Administrators maksātnespējas procesā šādus darījumus tiesas ceļā lūdz atzīt par spēkā neesošiem, tādējādi vai nu atgūstot mantu, vai arī piedzenot zaudējumus.

Līdz ar to, ja tiek konstatēti ierobežojumi fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanai (Maksātnespējas likuma 130. pants) vai ierobežojumi saistību dzēšanas procedūras piemērošanai (Maksātnespējas likuma 153. pants), tiesa attiecīgi lemj par maksātnespējas procesa izbeigšanu, nedzēšot saistības.

Fiziskās personas maksātnespējas process nav tikai otrās iespējas sniegšana maksātnespējīgam parādniekam, bet tam ir arī "audzinoša" funkcija – parādnieks maksātnespējas procesa laikā ir pakļauts dažādiem ierobežojumiem, un tam ir jāpilda zināmi nosacījumi, lai to izpildes rezultātā saņemtu atbrīvošanu no saistībām.

Parādniekam jāņem vērā, ka ne visas saistības var tikt dzēstas maksātnespējas procesa laikā (Maksātnespējas likuma 164. panta ceturrtā daļa), proti, fiziskā persona netiek atbrīvota no tādiem prasījumiem kā:

- 1) uzturlīdzekļu samaksa,
- 2) neatļautas darbības, piemēram, citi personai nodarītie zaudējumi,
- 3) nodrošinātā kreditora prasījumi, ja parādnieks ir saglabājis ieķīlāto mājokli un vienošanās starp nodrošināto kreditoru un parādnieku neparedz citus noteikumus,
- 4) prasījumi par administratīvo pārkāpumu procesā piemērotajiem un Krimināllikumā paredzētajiem sodiem, kā arī kompensācija par radīto kaitējumu,
- 5) prasījumi, kas izriet no pārkāpumiem, kas minēti Komercedarbības atbalsta kontroles likuma IV un V nodaļā, gadījumos, kad kreditors pēc zvērināta tiesu izpildītāja pieprasījuma sniedzis ziņas par to, ka izpildu lietvedība ir atjaunojama.

Saskaņā ar Elektroniskās maksātspējas uzskaites sistēmas datiem 2021. gadā tika pasludināti 931 fizisko personu maksātspējas procesi (izbeigti 1291 procesi), 2022.gadā – 852 (izbeigti 1134 procesi), 2023. gadā – 753 (izbeigti 859 procesi).

Par atkārtota fiziskās personas maksātspējas procesa pieteikuma iesniegšanu⁸⁸

- *Iesniedzējam ir patstāvīgi jāizvērtē, vai atkārtoti iesniedzot pieteikumu par fiziskās personas maksātspējas procesa pasludināšanu faktiskie un tiesiskie apstākļi ir būtiski mainījušies, kā arī, protams, šos apstākļus vērtēs arī tiesa lemjot jautājumu par maksātspējas procesa pasludināšanu.*

Lūgts sniegt viedokli, vai persona ir tiesīga atkārtoti iesniegt fiziskās personas maksātspējas pieteikumu, ja kopš tiesas lēmuma par fiziskās personas maksātspējas procesa izbeigšanu, nedzēšot saistības, ir pagājis vairāk kā viens gads.

Fiziskās personas maksātspējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.⁸⁹

Iesniegumā minētie grozījumi Maksātspējas likuma 153. pantā attiecināmi uz fiziskās personas maksātspējas procesiem, kas uzsākti ar 2023. gada 15. septembri.⁹⁰ Turklāt minētais pants attiecas uz saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumiem,⁹¹ nevis uz vispārīgajiem fiziskās personas maksātspējas procesa piemērošanas ierobežojumiem. Proti, minētie grozījumi nav attiecināmi uz atkārtota fiziskās personas maksātspējas procesa pieteikuma iesniegšanu.

Saskaņā ar Maksātspējas likumu fiziskās personas maksātspējas process nav piemērojams vai pārtraucams personai, kurai pēdējā gada laikā pirms fiziskās personas maksātspējas procesa pasludināšanas ir izbeigts fiziskās personas maksātspējas process, nedzēšot saistības.⁹² Minētās tiesību normas mērķis ir noteiktā laika periodā liegt parādniekam iesniegt fiziskās personas maksātspējas procesa pieteikumu pēc tam, kad viņš šo tiesību ir izmantojis, bet, konstatējot ierobežojumus vai parādnieka negodprātīgu rīcību, tiesa maksātspējas procesu ir izbeigusi.

Turklāt atbilstoši Civilprocesa likuma 363.²⁷ panta pirmajai daļai fiziskās personas maksātspējas procesa pieteikuma izskatīšana ir tiesas kompetencē un tikai tiesa izvērtē konkrētu ierobežojumu pastāvēšanu, ņemot vērā katra konkrēta gadījuma tiesiskos un faktiskos apstākļus.

Tiesa pasludina fiziskās personas maksātspējas procesu parādniekam, ja konstatē, ka:

- 1) ir maksātspējas procesa pazīme;
- 2) pēdējā gada laikā nav pasludināts fiziskās personas maksātspējas process, kas izbeigts, nedzēšot saistības;
- 3) pēdējo 10 gadu laikā nav pasludināts fiziskās personas maksātspējas process, kura ietvaros dzēstas saistības;

⁸⁸ Maksātspējas kontroles dienesta 2023. gada 13. decembra vēstule Nr. 1-57n/2023/800.

⁸⁹ Maksātspējas likuma 5. panta pirmā daļa.

⁹⁰ Maksātspējas likuma pārejas noteikumu 82. punkts.

⁹¹ Fiziskās personas maksātspējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Bankrota procedūras laikā tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai. Savukārt saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu samaksas.

⁹² Maksātspējas likuma 130. panta pirmās daļas 5. punkts.

4) iesniedzējs ir samaksājis valsts nodevu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu;

5) iesniedzējs ir samaksājis fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu;

6) attiecībā uz parādnieku nav pieņemts pieteikums par fiziskās personas atbrīvošanu no parādsaistībām Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likumā noteiktajā kārtībā.⁹³

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments 2018. gada 26. janvāra lēmumā lietā Nr. C68310217, SPC-2/2018, ir atzinis: "*Ja pieteikums par maksātnespējas procesa pasludināšanu iesniegts atkārtoti par saistībām, par kurām tiesa jau ir lēmusi, nepiemērojot saistību dzēšanas procedūru parādnieka negodprātīgas rīcības dēļ, un no tā neizriet, ka jautājuma izlemšanai būtiski mainījušies faktiskie vai tiesiskie apstākļi, pieteikums nav pieņemams. Savukārt, gadījumā, ja fakts, ka pieteikums iesniegts atkārtoti, tiek konstatēts jau pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas, ierosinātais process ir jāizbeidz.*"

Līdz ar to iesniedzējam ir patstāvīgi jāizvērtē, vai atkārtoti iesniedzot pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu faktiskie un tiesiskie apstākļi ir būtiski mainījušies, kā arī, protams, šos apstākļus vērtēs arī tiesa lemjot jautājumu par maksātnespējas procesa pasludināšanu.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumiem⁹⁴

- *Vienīgi tiesas kompetencē ir izvērtēt, vai gadījumā, ja ir pieņemts lēmums par krimināllietas izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības par Krimināllikuma 210. pantā minētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, tas nav uzskatāms par ierobežojumu.*

Lūgts sniegt viedokli, vai persona ir tiesīga uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja pret šo personu ar prokurora lēmumu ir izbeigts kriminālprocess, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības par Krimināllikuma 210. pantā minētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.

Fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.⁹⁵

Maksātnespējas likuma 130. pantā noteikti ierobežojumi fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanai. Ierobežojumu mērķis ir nodrošināt, ka no saistībām tiek atbrīvoti vienīgi labticīgi un godprātīgi parādnieki. Proti, likumdevējs tostarp ir noteicis, ja persona saukta pie kriminālatbildības⁹⁶ par Krimināllikuma 210. pantā minētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu (par kredīta un citu aizdevumu negodprātīgu saņemšanu un izmantošanu), šai personai nav piemērojams fiziskās personas maksātnespējas process.

Ņemot vērā iesniegumā norādīto, ja pieņemts lēmums par krimināllietas izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības^{97, 98}, būtisks ir fakts, ka šis lēmums pilnā apjomā stāsies spēkā tikai pēc pārbaudes laika izbeigšanās un noteikto pienākumu izpildes.⁹⁹ Proti, tikai

⁹³ Civilprocesa likuma 363.²⁷ panta otrā daļa.

⁹⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 8. decembra vēstule Nr. 1-49n/2023/63.

⁹⁵ Maksātnespējas likuma 5. panta pirmā daļa.

⁹⁶ Saskaņā ar Krimināllikuma 1. panta pirmo daļu pie kriminālatbildības saucama un sodāma tikai tāda persona, kura ir vainīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tas ir, kura ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības izdarījusi Krimināllikumā paredzētu nodarījumu, kam ir visas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes.

⁹⁷ Krimināllikuma 58.¹ pants.

⁹⁸ Kriminālprocesa likuma 415. panta pirmā daļa.

⁹⁹ Kriminālprocesa likuma 418. panta pirmā daļa.

pēc noteiktā pārbaudes laika izbeigšanās pret personu nebūtu attiecināms noteiktais ierobežojums, ja persona netiks saukta pie kriminālatbildības.

Vēršam uzmanību, ka vienīgi tiesas kompetencē ir izvērtēt, vai gadījumā, ja ir pieņemts lēmums par krimināllietas izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības par Krimināllikuma 210. pantā minētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, tas nav uzskatāms par ierobežojumu.¹⁰⁰ Līdz ar to, ja tiesa konstatē kādu no ierobežojumiem, fiziskās personas maksātnespējas procesu nepiemēro vai pārtrauc, ja tas jau ir uzsākts.

5. PARĀDNIKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

Par atgūtajiem naudas līdzekļiem¹⁰¹

- *Naudas līdzekļi, kas iegūti parādu atgūšanas procesā, nezaudē ieķīlātās mantas statusu, līdz ar to tie ir uzskatāmi par nodrošinājumu kalpojošo (ieķīlāto) parādnieka mantu un izmaksājami nodrošinātajam kreditoram, ievērojot Maksātnespējas likumā noteikto kārtību.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, kurai kreditoru grupai pienākas naudas līdzekļi, kas atgūti pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 99. pantu.

Iesniegumā norādīts, ka maksātnespējas procesa ietvaros ir atzīti nenodrošināto kreditoru prasījumi un nodrošinātā kreditora prasījums, kura prasījuma tiesības pret parādnieku ir nodrošinātas ar komercķīlu. Komerķīlas priekšmetā ietilpst visa komercķīlas devēja (parādnieka) manta kā lietu kopība uz ieķīlāšanas brīdi, kā arī lietu kopības nākamās sastāvdaļas. Administrators ir veicis aktīvas darbības, un rezultātā atguvis naudas līdzekļus pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 99. pantu.

Maksātnespējas likuma 92. pantā noteikts, ka "parādnieka mantas" jēdzienā ietilpst parādnieka nekustamais īpašums, kustamā manta, t.sk., naudas līdzekļi; naudas līdzekļi, kas iegūti, atsavinot parādnieka mantu; saskaņā ar šā likuma 93. pantu atgūtā manta; augļi, kas iegūti no parādnieka mantas maksātnespējas procesa laikā; maksātnespējas procesa laikā cita tiesiski iegūtā manta.

Savukārt atgūtā manta Maksātnespējas likuma izpratnē ir naudas līdzekļi, kā arī cita manta, t. sk., manta, kas atgūta, atprasot segtos parādus atbilstoši Maksātnespējas likuma 99. pantam.¹⁰² Ja parādu segšanai samaksātās summas tiek atdotas Maksātnespējas likuma 99. panta pirmajā un otrajā daļā paredzētajos gadījumos, atjaunojas pušu saistības (to skaitā saistību pastiprinājumi) un tām atbilstošās tiesības, kas bija spēkā līdz parādu segšanai.¹⁰³

Ņemot vērā iesniegumā norādīto informāciju, naudas līdzekļi, kas iegūti parādu atgūšanas procesā, nezaudē ieķīlātās mantas statusu, līdz ar to tie ir uzskatāmi par nodrošinājumu kalpojošo (ieķīlāto) parādnieka mantu un izmaksājami nodrošinātajam kreditoram, ievērojot Maksātnespējas likumā noteikto kārtību.

Maksātnespējas likumā ir noteikta kreditoru prasījumu segšanas kārtība juridiskās personas maksātnespējas procesā, proti, sākotnēji pilnībā tiek segtas procesa izmaksas, tad tiek apmierināti pieteiktie prasījumi. Likumā ir imperatīvi noteikts, ka katrs nākošās kārtas prasījums ir apmierināms tikai pēc tam, kad pilnībā nosegts augstākas kārtas prasījums.

Pēc prioritāro kreditoru prasījumu apmierināšanas (Maksātnespējas kontroles dienesta, darbinieku un nodokļu prasījumiem) atlikušie parādnieka naudas līdzekļi tiek sadalīti to pārējo

¹⁰⁰ Civilprocesa likuma 363.²⁷ panta pirmā daļa

¹⁰¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 29. maija vēstule Nr. 1-49n/2024/44.

¹⁰² Maksātnespējas likuma 93. pants.

¹⁰³ Maksātnespējas likuma 99. panta trešā daļa.

nenodrošināto kreditoru prasījumu apmierināšanai pamatparāda apmērā (bez procentiem), kuri iesniegti šā likuma 73. pantā minētajā kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņā. Šajā kārtā tiek apmierināti arī nodrošināto kreditoru prasījumi to nenodrošinātajā daļā un nodrošināto kreditoru prasījumi to nesegtajā daļā saskaņā ar šā likuma 76. pantu, ja nodrošinātā kreditora prasījums iesniegts termiņā.¹⁰⁴

Par atmaksāto nodokļu novirzīšanu kreditoru prasījumu segšanai fiziskās personas maksātnespējas procesā¹⁰⁵

- *Ja fiziskā persona atgūst nodokļu pārmaksu par laika periodu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, visa atgūtā manta (nodokļu pārmaksā) novirzāma kreditoriem.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai fiziskās personas maksātnespējas procesā nodokļu administrācijas atmaksātie naudas līdzekļi ir atzīstami par Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto mantu, un parādniekam visu atgūto mantu (nodokļu pārmaksu) jānodod administratoram bankrota procedūras ietvarā?

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16. panta pirmās daļas 10. punkts noteic nodokļu maksātāja tiesības pieprasīt pārmaksātās nodokļa summas atmaksāšanu vai novirzīšanu kārtējo nodokļu maksājumu segšanai triju gadu laikā pēc konkrētā nodokļa likumā noteiktā maksāšanas termiņa.

Maksātnespējas likums nosaka atšķirīgu rīcību ar atgūto parādnieka mantu un parādnieka ienākumiem, līdz ar to ir jānošķir nodokļa pārmaksā, kas veidojusies gadā, kad parādniekam pasludināts maksātnespējas process, no nodokļa pārmaksas, kas veidojusies pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Nodokļu pārmaksā, kas veidojusies pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, viennozīmīgi atbilst parādnieka mantas jēdzienam, neatkarīgi no tā, ka fiziskā persona savas tiesības prasīt nodokļa pārmaksu no nodokļu administrācijas ir izmantojusi jau pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto mantu, kas iekļaujas parādnieka mantā, pamatojoties uz prasījuma tiesībām pret trešajām personām, ir atzīstama par atgūto mantu, kas ir daļa no parādnieka mantas kopuma (Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 3. punkts). Līdz ar to arī tā manta, uz kuru tiesības fiziskajai personai radušās pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas un ko fiziskajai personai ir tiesības pieprasīt atmaksāt no valsts budžeta, pielīdzināma Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktajai mantai.

Saskaņā ar iepriekš minēto, ja fiziskā persona atgūst nodokļu pārmaksu par laika periodu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, visa atgūtā manta (nodokļu pārmaksā) novirzāma kreditoriem.

Ņemot vērā minēto un apstākli, ka parādniekam fiziskās personas maksātnespējas process uzsākts 2023. gada decembrī, savukārt VID iesniegtā gada ienākumu deklarācija ir par visu 2023. taksācijas gadu, secināms, ka šie atmaksātie naudas līdzekļi atzīstami par parādnieka mantu atbilstoši Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktam. Proti, parādnieks nodokļu pārmaksu iegūst par visu taksācijas gadu, bet konkrētajā gadījumā fiziskās personas maksātnespējas process uzsākts, kad līdz gada beigām palicis mazāk nekā viens mēnesis. Līdz ar to var uzskatīt, ka parādnieks tiesības pieprasīt pārmaksātās nodokļa summas atmaksāšanu ir ieguvis pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas. Attiecīgi parādniekam visu atgūto mantu (nodokļu pārmaksu) jānodod administratoram bankrota procedūras ietvaros.

Papildus vēršam uzmanību, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 363.³⁵ pantam tikai tiesas kompetencē ir izskatīt jautājumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu un tiesas

¹⁰⁴ Maksātnespējas likuma 118. panta piektā daļa.

¹⁰⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 9. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2024/33.

kompetencē ir vērtēt, vai konkrētās summas ir atzīstamas par parādnieka ienākumiem Maksātnespējas likuma izpratnē, kuri novirzāmi kreditoru prasījumu segšanai.

Par saistību, kuras izriet no mantojuma pieņemšanas, dzēšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā¹⁰⁶

- *Apstākļi, ka saistības ir radušās atbilstoši Civillikuma otrajā daļā "Mantojuma tiesības" noteiktajam, nav šķērslis fiziskās personas maksātnespējas uzsākšanai.*

Iesniegumā norādīts, ka iesniedzējs ir pieņēmis mantojumu, un ar tiesas nolēmumu nospriests piedzīt no šī mantojuma neatņemamo daļu 7000 euro apmērā. Lūgts sniegt viedokli, vai šīs saistības ir iespējams dzēst fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības. Parādniekam var piemērot fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja ir kāda no fiziskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm un nepastāv kāds no Maksātnespējas likumā noteiktajiem ierobežojumiem.

Maksātnespējas likumā ir nostiprināta kārtība un nosacījumi, kā fiziskā persona var tikt atbrīvota no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju, ja saistību apmērs pārsniedz 5000 euro.¹⁰⁷ Apstākļi, ka šīs saistības ir radušās atbilstoši Civillikuma otrajā daļā "Mantojuma tiesības" noteiktajam, nav šķērslis fiziskās personas maksātnespējas uzsākšanai.

Informācija par fiziskās personas maksātnespējas procesu atrodama Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā "Fiziskās personas maksātnespējas process", kur sniegtas atbildes uz galvenajiem ar fiziskās personas maksātnespējas procesu saistītiem jautājumiem.

Fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā (šobrīd 1400 euro), kas iemaksājams Maksātnespējas kontroles dienesta deponēto līdzekļu kontā Valsts kasē.¹⁰⁸ Papildus depozīta iemaksai, jāveic arī valsts nodevas samaksa par fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu tiesā 70 euro apmērā. Tiesa vai tiesnesis, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, var pilnīgi vai daļēji atbrīvot personu no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, kā arī atlikt valsts ienākumos piespriesto tiesas izdevumu samaksu vai sadalīt to termiņos (tiesas izdevumos ietilpst valsts nodeva, kancelejas nodeva un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi).¹⁰⁹

Informējam, ka fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Bankrota procedūras laikā tiek realizēta visa parādnieka manta (konkrētajā gadījumā arī mantotā manta), un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai. Savukārt saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu samaksas (šobrīd vismaz 233,33 euro).

Ja parādnieks veicis fiziskās personas saistību dzēšanas plānā noteiktās darbības, pēc šā plāna darbības beigām parādnieka saistības tiek dzēstas un apturētās izpildu lietvedības par dzēsto saistību piedziņu tiek izbeigtas, izņemot Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā minētās saistības.

¹⁰⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 22. februāra vēstule Nr. 1-49n/2024/16.

¹⁰⁷ Maksātnespējas likuma 129. panta pirmās daļas 1. punkts.

¹⁰⁸ Maksātnespējas likuma 129. panta otrā daļa.

¹⁰⁹ Civilprocesa likuma 43. panta ceturta daļa.

6. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

Par Lielbritānijā pasludinātu fiziskās personas maksātnespējas procesu¹¹⁰

- *Saskaņā ar vispārēju principu, vienas valsts teritorijā pieņemts nolēmums ir saistošs un izpildāms tikai šīs konkrētās valsts teritorijā. Savukārt juridisku spēku ārvalsts nolēmums iegūst tikai ar brīdi, kad tas ir noteiktā procesuālā kārtībā atzīts.*

Iesniegumā norādīts, ka iesniedzējam ir uzsākts fiziskās personas maksātnespējas process Lielbritānijā un vēlas noskaidrot, vai nolēmums šajā lietā būs saistošs Latvijā.

Vēršam uzmanību, ka ES pārrobežu maksātnespējas procedūras regulē Regula (ES) 2015/848¹¹¹ par maksātnespējas procedūrām. Viens no Regulas (ES) 2015/848 pamatprincipiem ir universāluma princips, kas paredz obligātu, automātisku un tūlītēju galvenās procedūras un tās seku atzīšanu citās dalībvalstīs. Apvienotā Karaliste 2020. gada 31. janvārī izstājās no ES, nosakot pārejas periodu no 2020. gada 31. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim, kas paredz, ka Regulu piemēro maksātnespējas procedūrām ar nosacījumu¹¹², ka tiesvedība pamatlietā sāka līdz pārejas perioda beigām.¹¹³

No jautājuma secinām, ka maksātnespējas process Apvienotajā Karalistē ir uzsākts pēc pārejas perioda beigām, līdz ar to konkrētajā gadījumā uzsāktās maksātnespējas procedūras un tās seku atzīšanai ES dalībvalstīs, tai skaitā Latvijā, Regulu nepiemēro.

Saskaņā ar vispārēju principu, vienas valsts teritorijā pieņemts nolēmums ir saistošs un izpildāms tikai šīs konkrētās valsts teritorijā.¹¹⁴ Savukārt juridisku spēku ārvalsts nolēmums iegūst tikai ar brīdi, kad tas ir noteiktā procesuālā kārtībā atzīts.

Tādējādi ārvalsts, kas nav ES dalībvalsts, sprieduma izpildes priekšnosacījums ir tā atzīšana, un kamēr konkrētais Apvienotajā Karalistē pasludinātais nolēmums nav atzīts Latvijā, tam nav juridiska spēka Latvijas teritorijā un to nav iespējams izpildīt.

Ārvalsts tiesas nolēmumu atzīšana Latvijā noris saskaņā ar Civilprocesa likumu, un ir tiesas ekskluzīvā kompetencē. Attiecīgi, lai Apvienotās Karalistes tiesas nolēmumi, kas saistīti ar maksātnespējas procesu, tiktu atzīti Latvijā, personai atbilstoši Civilprocesa likuma 638. pantam jāiesniedz pieteikums tiesā par ārvalsts tiesas nolēmuma atzīšanu vai atzīšanu un izpildīšanu.

Par maksātnespējas procesu Ukrainas pilsonim¹¹⁵

- *Fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības.*
- *Latvijas kompetentās institūcijas (tiesas) nolēmumu atzīšana ārvalstīs (kas nav ES dalībvalsts) ir atkarīga no konkrētās valsts nacionālajiem normatīvajiem aktiem.*
- *Latvijas pilsonim, Latvijas nepilsonim, bezvalstniekam, ES pilsonim, kas nav Latvijas pilsonis, bet tiesiski uzturas Latvijā Republikā, kā arī ārzemniekam (t.sk., bēglim), kas nav ES dalībvalsts pilsonis, ja viņš tiesiski uzturas Latvijā Republikā un ir saņēmis*

¹¹⁰ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 20. jūnija vēstule Nr. 1-49n/2024/58.

¹¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regula (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām.

¹¹² Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regula (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām 6. panta 1. punktā noteiktajām prasībām.

¹¹³ Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 67. panta trešās daļas c) apakšpunkts.

¹¹⁴ Autoru kolektīvs Torgāna, K. zinātniskajā redakcijā (2014). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa.

¹¹⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 29. maija vēstule Nr. 1-49n/2024/43.

pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ir tiesības pieprasīt juridisko palīdzību, ja: tas ir ieguvis maznodrošinātas vai trūcīgas personas statusu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kādā fiziskā persona atzīstama par maznodrošinātu vai trūcīgu.

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai ir iespējams iziet maksātnespējas procesu Ukrainas pilsonim, kuram ir visas nepieciešamās uzturēšanās atļaujas dzīvošanai Latvijā, savukārt parādi ir izveidojušies, dzīvojot Ukrainā. Vai ir vērts vērsties Juridiskās palīdzības administrācijā kā personai, kuras ģimenei ir piešķirts trūcīgās mājsaimniecības statuss, lūdzot palīdzību dokumentu sagatavošanā.

[1] Fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.¹¹⁶

Fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības.¹¹⁷

Maksātnespējas process nav atkarīgs no personas pilsonības, bet gan no dzīvesvietas un saistību apmēra. Ja fiziskā persona pēdējos sešus mēnešus ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un tam ir kāda no Maksātnespējas likumā minētajām pazīmēm, personai ir iespēja atrisināt savas finansiālās grūtības maksātnespējas procesa ietvaros.

Maksātnespējas likuma 129. panta pirmajā daļā ir uzskaitītas maksātnespējas procesa pazīmes, kurām iestājoties, personai var piemērot maksātnespējas procesu, t.i.,:

1) personai nav iespēju nokārtot parādsaistības, kurām iestājies izpildes termiņš, un parādsaistības kopā pārsniedz 5000 euro;

2) sakarā ar pierādāmiem apstākļiem personai nebūs iespējams nokārtot parādsaistības, kuru izpildes termiņš iestāsies gada laikā, un parādsaistības kopā pārsniedz 10 000 euro;

3) personai nav iespēju nokārtot parādsaistības, no kurām vismaz vienas parādsaistības pamatā ir neizpildīta blakus saistība vai solidāra saistība starp parādnieku un šā likuma 131. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā noteiktajām personām, ja tā pārsniedz 5000 euro.¹¹⁸

ES pārrobežu maksātnespējas procedūras regulē Regula (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām. Viens no Regulas (ES) 2015/848 pamatprincipiem ir universāluma princips, kas paredz obligātu, automātisku un tūlītēju galvenās maksātnespējas procedūras un tās seku atzīšanu citās ES dalībvalstīs.

Savukārt gadījumā, ja valsts nav ES dalībvalsts, tad ir piemērojams vispārējais princips, proti, vienas valsts teritorijā pieņemts nolēmums ir saistošs un izpildāms tikai šīs konkrētās valsts teritorijā.¹¹⁹ Juridisku spēku ārvalsts nolēmums iegūst tikai ar brīdi, kad tas ir noteiktā procesuālā kārtībā atzīts. Tādējādi Latvijas kompetentās institūcijas (tiesas) nolēmumu atzīšana ārvalstīs (kas nav ES dalībvalsts) ir atkarīga no konkrētās valsts nacionālajiem normatīvajiem aktiem.

Ārvalsts sprieduma izpildes priekšnosacījums ir tā atzīšana, un kamēr Latvijā pasludinātais nolēmums nav atzīts Ukrainā, tam nav juridiska spēka Ukrainas teritorijā un to nav iespējams izpildīt. Līdz ar to, apsverot iespēju uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu Latvijā, aicinām iepazīties ar Ukrainas normatīvo regulējumu par citas valsts pieņemtā nolēmuma atzīšanu un izpildi.

¹¹⁶ Maksātnespējas likuma 5. panta pirmā daļa.

¹¹⁷ Maksātnespējas likuma 127. panta pirmā daļa.

¹¹⁸ Maksātnespējas likuma 129. panta pirmās daļas pirmais, otrais un trešais punkts.

¹¹⁹ Autoru kolektīvs Torgāna, K. zinātniskajā redakcijā (2014). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa.

[2] Attiecībā uz jautājumu par juridiskās palīdzības lūgšanu saistībā ar dokumentu sagatavošanu, norādām, ka Latvijas pilsonim, Latvijas nepilsonim, bezvalstniekam, ES pilsonim, kas nav Latvijas pilsonis, bet tiesiski uzturas Latvijas Republikā, kā arī ārzemniekam (t.sk., bēglim), kas nav ES dalībvalsts pilsonis, ja viņš tiesiski uzturas Latvijas Republikā un ir saņēmis pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ir tiesības pieprasīt juridisko palīdzību, ja: tas ir ieguvis maznodrošinātas vai trūcīgas personas statusu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kādā fiziskā persona atzīstama par maznodrošinātu vai trūcīgu.¹²⁰

Ar plašāku informāciju par valsts nodrošināto juridisko palīdzību var iepazīties Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā, kā arī Tiesu administrācijas tīmekļvietnē.¹²¹ Atbilstoši minētajā tīmekļa vietnē sniegtajai informācijai, lai saņemtu juridisko palīdzību maksātnespējas pieteikuma iesniegšanai tiesā, var vērsties administrācijā (<https://www.jpa.gov.lv/lv/iestades-kontakti>) ar iesniegumu (<https://www.jpa.gov.lv/lv/juridiskas-palidzibas-sanemsanas-pieprasijuma-veidlapas>).

Par pārrobežu maksātnespējas procesa atzīšanu¹²²

- *Persona, kurai Apvienotajā Karalistē ir pasludināts maksātnespējas process līdz 2020. gada 31. decembrim, var īstenot savas tiesības, iesniedzot Apvienotās Karalistes kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu/izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa.*
- *Latvijas Republikas Augstākā tiesa ir norādījusi, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.*

Iesniegumā norādīts, ka iesniedzēja lietvedībā atrodas 2012. gada martā izdots tiesas izpildu raksts par parāda un procentu piedziņu no fiziskās personas. 2024. gada martā no fiziskās personas saņemts maksātnespējas apliecinājums, proti, Braitonas apgabala Bankrota rīkojums (ar tulkojumu) no 2012. gada jūlija ar kuru fiziskā persona atzīta par bankrotējušu.

Lūgts sniegt skaidrojumu, vai iepriekš minētais apliecinājums, kas iesniegts pēc 12 gadiem, ir spēkā un vai uz tā pamata ir izbeidzama izpildu lieta, piemērojot Civilprocesa likuma normas.

Attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesu Latvijā kopš 2004. gada 1. maija ir saistošs ES regulējums (regulas, direktīvas, lēmumi u.c.), kas attiecas uz jautājumiem par pārrobežu maksātnespējas procesu, tajā skaitā Regula Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām¹²³ (tika piemērota maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas pirms 2017. gada 26. jūnija) un Regula Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām (piemērojama maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas ar 2017. gada 26. jūniju)¹²⁴

Regulā Nr. 1346/2000¹²⁵ un Regulā (ES) 2015/848¹²⁶ ir noteikts, ka visus nolēmumus, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru, atzīst visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tie

¹²⁰ Valsts nodrošinātās palīdzības likuma 3. pants.

¹²¹ Saskaņā ar [Ministru kabineta 2023. gada 14. jūlija rīkojumu Nr. 434 "Par Juridiskās palīdzības administrāciju"](#) ar 2024. gada 1. janvāri Juridiskās palīdzības administrācija likvidēta, pievienojot to Tieslietu ministrijas padotībā esošajai Tiesu administrācijai.

¹²² Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 8. maija vēstule Nr. 1-49n/2024/41.

¹²³ Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām. Zaudējusi spēku.

¹²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām.

¹²⁵ Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām 16. un 17. pants.

¹²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām 19. un 20. pants.

stājas spēkā procedūras sākšanas valstī. Respektīvi, minētais regulējums nodibina universāluma principu, kas sevī iekļauj visu parādnieka mantu, kā arī ietekmē visus parādnieka kreditorus. Minētais princips paredz galvenās procedūras un tās seku atzīšanu citās dalībvalstīs, kurās atrodas parādnieka manta un kreditori. Turklāt atzīšana ir tūlītēja, tas ir, atzīšana notiek, pamatojoties uz Regulu Nr. 1346/2000 vai Regulu (ES) 2015/848, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu, kā arī minētā tiesas nolēmuma spēkā esamībai citā dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes.

No minētā izriet, ka citās dalībvalstīs jāatzīst maksātnespējas procesa pasludināšanas faktu un maksātnespējas procesa norises un izbeigšanas sekas. Regulas Nr. 1346/2000 Preambulas 22. punkts un Regulas (ES) 2015/848 Preambulas 65. punkts noteic, ka automātiska atzīšana nozīmē, ka procedūras sekas, kas paredzētas procedūras sākšanas valsts tiesību aktos, attiecas arī uz visām citām dalībvalstīm.

Dalībvalsts kompetentās institūcijas (tiesas) spriedumam par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu piemīt juridisks spēks, kas nodrošina iespēju šo dokumentu izmantot tiesību īstenošanai vai likumisko interešu aizstāvībai visās ES dalībvalstīs attiecībā uz valsts iestādēm un citām juridiskām un fiziskām personām.

Tādējādi, lai dalībvalsts kompetentās institūcijas (tiesas) nolēmums un tā sekas būtu spēkā Latvijā, Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzīšanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijā kopš tā pasludināšanas brīža.

Līdz ar to persona, kurai Apvienotajā Karalistē ir pasludināts maksātnespējas process līdz 2020. gada 31. decembrim¹²⁷, var īstenot savas tiesības, iesniedzot Apvienotās Karalistes kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu/izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa.¹²⁸ Vienlaikus norādāms, ka dalībvalsts kompetentās institūcijas (tiesas) nolēmums ir spēkā kopš tā pasludināšanas brīža un tā spēkā esamību nemaina apstākļi, kad ir iesniegts paziņojums par šo nolēmumu.

Vienlaikus jāvērs uzmanība, ka viens no Regulas Nr. 1346/2000 un Regulas (ES) 2015/848 mērķiem ir tiesiskās palāvības un darījumu drošības aizsargāšana pārrobežu maksātnespējas gadījumā. Regula Nr. 1346/2000 un Regula (ES) 2015/848 respektē un aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Atbilstoši Regulai Nr. 1346/2000¹²⁹ un Regulai (ES) 2015/848¹³⁰, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sāta maksātnespējas procedūra, šis valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais administrators nekavējoties informē zināmos ārvalstu kreditorus. Ievērojot minēto kreditoru aizsardzības principu, Latvijas Republikas Augstākā tiesa ir norādījusi, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.¹³¹

Par Lielbritānijā pabeigta maksātnespējas procesa atzīšanu Latvijā¹³²

¹²⁷ 2020. gada 31. janvārī notika Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības un no 2020. gada 31. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim tika noteikts pārejas periods.

¹²⁸ Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 67. panta trešās daļas c) apakšpunkts noteic, ka Regulu piemēro maksātnespējas procedūrām un Regulas 6. panta 1. punktā minētajām prasībām ar nosacījumu, ka tiesvedība pamatlietā sāta līdz pārejas perioda beigām.

¹²⁹ Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām 40. panta 1. punkts.

¹³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām 54. panta 1. punkts.

¹³¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 26. februāra spriedums lietā Nr. C19056212, SKC-77/2016.

¹³² Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 15. marta vēstule Nr. 1-49n/2024/27.

- *Atbilstoši Civilprocesa likuma noteikumiem lēmumu par izpildu lietvedības uzsākšanu, izbeigšanu, apturēšanu u.c. pieņem zvērināts tiesu izpildītājs, ievērojot normatīvo aktu regulējumu un faktisko situāciju.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai zvērinātam tiesu izpildītājam iesniegtais sertifikāts par ārvalstīs izbeigtu maksātnespējas procesu ir pietiekams pamats izpildu lietvedības izbeigšanai?

ES dalībvalstīs pārrobežu maksātnespējas jautājumus regulē tostarp Regula Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām (piemērojama maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas pēc 2017. gada 26. jūnija).¹³³

Viens no Regulas (ES) 2015/848 pamatprincipiem ir universāluma princips, kas paredz, ka visus nolēmumus, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru, atzīst visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tie stājas spēkā procedūras sākšanas valstī.¹³⁴ Atzīšana ir tūlītēja, t.i., atzīšana notiek, pamatojoties uz Regulu (ES) 2015/848, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu, kā arī minētā tiesas nolēmuma spēkā esamībai citā dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes. No minētā izriet, ka nevar apstrīdēt maksātnespējas faktu, nedz arī maksātnespējas procesa norises un izbeigšanas sekas tikai tāpēc vien, ka tas noritējis citā dalībvalstī.

Attiecīgi personai, kurai pasludināts maksātnespējas process Lielbritānijā līdz 2020. gada 31. decembrim, nav jāvēršas Latvijas Republikas iestādēs ar lūgumu publicēt ziņas attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesu maksātnespējas reģistrā. Persona var īstenot savas tiesības, iesniedzot kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu/izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa. Vienlaikus jāņem vērā, ka viens no Regulas mērķiem ir tiesiskās palāvības un darījumu drošības aizsargāšana pārrobežu maksātnespējas gadījumā. Regula (ES) 2015/848 respektē un aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Atbilstoši Regulas (ES) 2015/848 54. panta 1. punktam, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sākta maksātnespējas procedūra, šīs valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais administrators nekavējoties informē zināmos ārvalstu kreditorus. Ievērojot minēto kreditoru aizsardzības principu, Latvijas Republikas Augstākā tiesa ir norādījusi, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.¹³⁵

Atbilstoši Civilprocesa likuma noteikumiem lēmumu par izpildu lietvedības uzsākšanu, izbeigšanu, apturēšanu u.c. pieņem zvērināts tiesu izpildītājs, ievērojot normatīvo aktu regulējumu un faktisko situāciju. Vēršam uzmanību, ka Maksātnespējas kontroles dienests nav tiesīgs vērtēt zvērināta tiesu izpildītāja veicamās darbības. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 632. panta pirmo daļu tiesu izpildītāja darbības sprieduma izpildīšanā vai viņa atteikumu izpildīt šādas darbības, izņemot šā likuma 617.pantā noteikto gadījumu, piedzinējs vai parādnieks, iesniedzot motivētu sūdzību, var pārsūdzēt rajona (pilsētas) tiesā pēc tiesu izpildītāja amata vietas 10 dienu laikā no pārsūdzamās darbības izdarīšanas dienas vai dienas, kad sūdzētājam, kuram nav paziņots par izdarāmās darbības laiku un vietu, kļuvis par to zināms.

Par paziņojuma nosūtīšanu pārrobežas maksātnespējas gadījumā¹³⁶

¹³³ Latvijas Republikas Tieslietu ministrija. Pārrobežu maksātnespēja. Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/cits/parrobezu-maksatnespeja-1>

¹³⁴ Regulas (ES) 2015/848 19. panta 1. punkts.

¹³⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 26. februāra spriedums lietā Nr. C19056212, SKC-77/2016.

¹³⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 8. februāra vēstule Nr. 1-57n/2024/96.

- *Atbilstoši Regulas (ES) 2015/848 noteikumiem, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sāta maksātnespējas procedūra, šis valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais administrators nekavējoties informē zināmos ārvalstu kreditorus.*
- *Atbilstoši Civillikuma noteikumiem cesionārs no cesijas brīža var darboties ar kreditora tiesībām un uz šī pamata rīkoties ar prasījumu, cedēt to tālāk citam un izlietot to pret parādnieku.*
- *Gadījumā, ja parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējs uz tiesiska darījuma pamata ir ieguvis prasījuma tiesības pret parādnieku, tad administratoram viņš ir jāinformē par uzsākto maksātnespējas procesu atbilstoši Regulas (ES) 2015/848 s noteikumiem.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai saskaņā ar Regulas (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām noteikumiem¹³⁷ administratoram ir jāinformē kreditors, ka Latvijā ir sāta maksātnespējas procedūra attiecībā uz parādnieku šādos gadījumos:

1) Latvijā reģistrēts uzņēmums ir noslēdzis cesijas līgumu ar ārvalstu uzņēmumu. Vai nepieciešamas nosūtīt paziņojumu un kurai no minētajām personām?

2) ārvalstu uzņēmums ar Latvijā reģistrētu uzņēmumu ir noslēdzis sadarbības līgumu par parāda ārpustiesas atgūšanas darbībām.

Ņemot vērā, ka paziņojumi ir nosūtāmi pa pastu, kas ir saistīts ar papildu izdevumu rašanos, nepieciešams rūpīgi izvērtēt, vai nepieciešams nosūtīt paziņojumus.

Atbilstoši Regulas (ES) 2015/848 noteikumiem¹³⁸, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sāta maksātnespējas procedūra, šis valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais administrators nekavējoties informē zināmos ārvalstu kreditorus.

Konkrētajā gadījumā kreditora prasījums ir cedēts, savukārt atbilstoši Civillikuma noteikumiem¹³⁹ cesionārs no cesijas brīža var darboties ar kreditora tiesībām un uz šī pamata rīkoties ar prasījumu, cedēt to tālāk citam un izlietot to pret parādnieku. Attiecīgi, ja prasījuma tiesības pret parādnieku ir iegūtas uz cesijas līguma pamata, tad administratoram ir jāņem vērā kreditora prasījuma pārejas apstākļi un attiecīgi jāinformē cesionārs, kas ir ieguvis prasījuma tiesības pret parādnieku par uzsākto maksātnespējas procesu atbilstoši Regulas (ES) 2015/848 noteikumiem.¹⁴⁰

Savukārt, kas attiecas uz jautājumu par to, vai Regulā noteiktais administratora kreditoru informēšanas pienākums attiecas uz parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju, tad šādā gadījumā ir noskaidrojama prasījuma tiesību pret parādnieku pāreja.

Saskaņā ar Parādu ārpustiesas atgūšanas likumu¹⁴¹ parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs tiek definēts kā persona, kura savas komercdarbības vai profesionālās darbības ietvaros atgūst parādu kreditora vārdā vai uzdevumā. Savukārt kreditors minētajā likumā¹⁴² tiek definēts kā persona, kura ir tiesiskās attiecībās ar parādnieku un kurai, pamatojoties uz tiesisku darījumu vai tiesību aktu, ir tiesības prasīt maksājuma saistību izpildi.

Līdz ar to minētais likums reglamentē kreditora un parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja tiesības un pienākumus parāda atgūšanas jomā, kas ir arī šā likuma mērķis.¹⁴³

Norādāms, ka praksē kreditori un parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzēji sadarbības ietvaros mēdz noslēgt cesijas līgumus par parādu atgūšanu. Tādējādi parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs iegūst prasījuma tiesības pret parādnieku uz cesijas līguma pamata. Minētais savukārt nozīmē to, ka administratoram ir nepieciešams šos apstākļus noskaidrot un

¹³⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulas (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām 54. pants.

¹³⁸ Regulas (ES) 2015/848 54. panta 1. punkts.

¹³⁹ Civillikuma 1805. pants.

¹⁴⁰ Regula (ES) 2015/848 54. panta 1. punkts.

¹⁴¹ Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma 1. panta 3. punkts.

¹⁴² Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma 1. panta 4. punkts.

¹⁴³ Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma 2. panta 1. punkts.

gadījumā, ja parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējs uz tiesiska darījuma pamata ir ieguvis prasījuma tiesības pret parādnieku, tad administratoram viņš ir jāinformē par uzsākto maksātnespējas procesu atbilstoši Regulas (ES) 2015/848 noteikumiem.

7. CITI AR MAKSĀTNESPĒJAS TIESĪBĀM SAISTĪTI JAUTĀJUMI

Par nodokļu parādu fiziskās personas maksātnespējas procesā¹⁴⁴

- *Nodokļu maksājumu parādi par laika periodu līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai tiek segti, pamatojoties uz iesniegtajiem kreditoru prasījumiem.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu par nodokļu parādu fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Maksātnespējas likuma 5. panta pirmā daļa noteic, ka fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.

Tātad, ar brīdi, kad personai tiek pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, tiek nodibināts īpašs tiesiskais statuss, kurš paredz kreditoru prasījumu segšanu tikai šī procesa ietvaros un izslēdz jebkādu individuālas piedziņas instrumentu izmantošanu. Ievērojot minēto, kreditors var gūt sava prasījuma apmierinājumu vienīgi maksātnespējas procesa ietvaros, pamatojoties uz kreditora iesniegto un administratora atzīto prasījumu. Proti, lai kreditors varētu pretendēt uz sava prasījuma apmierināšanu fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros, tam saskaņā ar Maksātnespējas likuma 141. pantā noteikto ir jāiesniedz kreditora prasījums.

Līdz ar to nodokļu maksājumu parādi par laika periodu līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai tiek segti, pamatojoties uz iesniegtajiem kreditoru prasījumiem. Vienlaikus jāvērs uzmanība, ka Maksātnespējas likumam nodokļu administrācijas prasījumi, kuri radušies pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas un ir tieši saistīti ar parādnieka darījumiem, kas veikti līdz dienai, kad pasludināts maksātnespējas process, ir piesakāmi kā kreditora prasījumi Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā.¹⁴⁵ Minētais nozīmē, ka nodokļu administrācijai ir piešķirtas īpašas tiesības iesniegt kreditora prasījumu arī pēc Maksātnespējas likumā noteiktā kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa beigām, ja prasījums ir tieši saistīts ar parādnieka darījumiem, kas veikti līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai.

Līdz ar to, ja aprēķinātais nodokļa parāds ir saistīts ar periodu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, VID ir jāpiesaka administratoram kreditora prasījums. Pēc administratora lēmuma pieņemšanas parādniekam jāveic grozījumi saistību dzēšanas plānā, jo saskaņā ar Maksātnespējas likuma 154. panta otrās daļas 1. punktu fiziskās personas saistību dzēšanas plānā tiek norādīti visi administratora atzītie kreditoru prasījumi.

Savukārt, atbilstoši Maksātnespējas likuma 172. panta ceturtās daļas 2. punktam un šā panta piektajai daļai, kārtējie nodokļu un nodevu maksājumi ir fiziskās personas maksātnespējas procesa netiešās izmaksas un atbilstoši minētā panta piektajai daļai tās tiek segtas no parādnieka līdzekļiem, ko viņš ir tiesīgs paturēt sev uzturēšanas izmaksu segšanai.

¹⁴⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 19. jūnija vēstule Nr. 1-49n/2024/56

¹⁴⁵ Maksātnespējas likuma 73. panta vienpadsmitā daļa.

Par VID darbībām, atgūstot parādus uzņēmuma pārejas gadījumā¹⁴⁶

- *Ja uzņēmums vai tā patstāvīga daļa pāriet citas personas īpašumā vai lietošanā, uzņēmuma ieguvējs atbild par visām uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas saistībām.*

Iesniegumā sniegts detalizēts apraksts par VID kā kreditora parādnieka maksātnespējas procesā rīcību, atgūstot parādus uzņēmuma pārejas gadījumā.

Ņemot vērā minēto, lūgts sniegt viedokli par šādiem jautājumiem:

1) vai VID ir tiesības uzturēt savu prasījumu parādnieka maksātnespējas procesā (ņemot vērā to, ka parādniekam un uzņēmuma ieguvējam nav solidāras atbildības, bet par juridiskās personas saistībām, kas radās līdz pārejai, atbild vienīgi uzņēmuma ieguvējs) vai ir pienākums atsaukt savu prasījumu juridiskās personas maksātnespējas procesā. Vai administratoram ir tiesības neatzīt VID prasījumu, ja ir pieņemts VID lēmums par nokavēto nodokļu parāda piedziņu no uzņēmuma ieguvēja sakarā ar konstatēto uzņēmuma pāreju?

2) vai VID rīcība iesniegumā aprakstītajā situācijā atbilst kreditoru vienlīdzības principam un patvaļas aizlieguma principam. Gadījumā, ja VID izdevās piedzīt parāda daļu (tas ir, apmierināt savu prasījumu, apejot Maksātnespējas likumā noteikto kārtību), vai administratoram ir tiesības atprasīt no tāda kreditora saņemto naudas summu?

3) vai uzņēmuma ieguvēja prasījums, kas izriet no parādnieka nodokļu parāda samaksas, apmierināms kā nodokļu administrācijas prasījums (pirms citu nenodrošināto kreditoru prasījumu apmierināšanas) vai apmierināms vispārējā kārtībā?

4) vai parādnieka kreditoriem ir tiesības iesaistīties lietā par uzņēmuma pārejas konstatēšanu trešās personas statusā prasītāja pusē bez pastāvīgiem prasījumiem, īpaši ņemot vērā to, ka juridiskai personai var būt liels kreditoru skaits (dažos procesos vairāk par 100) un visu kreditoru pieaicināšana trešās personas statusā noteikti apgrūtinās lietas izskatīšanu un tiesvedības gaitu?

[1] Saskaņā ar Komerclikumā¹⁴⁷ noteikto, ja uzņēmums vai tā patstāvīga daļa pāriet citas personas īpašumā vai lietošanā, uzņēmuma ieguvējs atbild par visām uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas saistībām. Tomēr par tām saistībām, kuras radušās pirms uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas pārejas citas personas īpašumā vai lietošanā un kuru izpildes termiņš vai nosacījums iestājies piecu gadu laikā pēc uzņēmuma pārejas, uzņēmuma nodevējs un uzņēmuma ieguvējs atbild solidāri.

Pārejot uzņēmumam vai tā patstāvīgajai daļai, likums uzliek uzņēmuma ieguvējam pilnu atbildību par uzņēmuma sastāvā ietilpstošajām saistībām. No iegūšanas brīža uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas ieguvējs uzskatāms par uzņēmumā ietilpstošo saistību pārņēmēju un atbild kreditoriem gan par visām tām saistībām, kuras uzņēmumā ir bijušas līdz pārejas brīdim, gan arī par tām, kuras nodibinātas pēc pārejas.¹⁴⁸

Pilnu atbildību likumdevējs ir uzlicis ne tikai par saistībām, kuras ir bijušas līdz pārejas brīdim, bet arī par tām, kas tiek nodibinātas pēc pārejas, norobežojot tieši uzņēmuma atsavinātāja, nevis ieguvēja atbildību par konkrētām saistībām.

Kā atzīts judikatūrā, Komerclikuma 20. panta mērķis ir novērst tās situācijas, kurās komercsabiedrība tiek "iztīrīta" no aktīviem, neatstājot tās kreditoriem cerības saņemt tiem pienākošos samaksu. Tas nozīmē, ka līdz ar uzņēmuma aktīviem – materiālām un nemateriālām vērtībām – uzņēmuma ieguvējam pāriet atbildība par saistībām, lai tādā veidā pasargātu gan kreditorus, gan darbaspēku (darbiniekus) no uzņēmuma pārejas izraisītām negatīvām sekām.

¹⁴⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 4. jūnija vēstule Nr. 1-49n/2024/48.

¹⁴⁷ Komerclikuma 20. panta pirmā daļa.

¹⁴⁸ Strupiņš A., Komerclikuma komentāri. A daļa. Komercedarbības vispārīgie noteikumi (1.-73. panti). Rīga: A. Strupiņa juridiskais birojs, 2003., 114. lpp.

Proti, kreditors var celt prasību pēc izvēles – vai nu pret uzņēmuma nodevēju (pārdevēju), vai ieguvēju.¹⁴⁹

Par nedalītu jeb solidāru prasījums vai saistība atzīstami tad, kad no vairākiem kreditoriem katrs var prasīt visu priekšmetu vai kad no vairākiem parādniekiem katram ir pienākums visu izpildīt, pie kam tomēr priekšmetu var prasīt un tas jāizpilda tikai vienu reizi. Tādā gadījumā pirmos sauc par kopkreditoriem, bet otros par kopparādniekiem.¹⁵⁰

Pie katras solidāras saistības būtības pieder tas, ka tā dibinās uz vienu un to pašu pamatu un ka visiem dalībniekiem ir viens un tas pats izpildījuma priekšmets.¹⁵¹

Katru kopparādnieku jeb solidāri saistīto var piespiest izpildīt visu saistību, un viņa izpildījums atsvabina pārējos no viņu saistības,¹⁵² un viņš nedrīkst atsaukties uz to, ka arī citiem kopparādniekiem būtu jādod kāda daļa.¹⁵³ Kopparādnieku savstarpēji norēķini var notikt pēc tam, kad viens ir prasījumu pilnībā vai daļēji apmierinājis (Civillikuma 1686. pants).¹⁵⁴

Kreditors var pēc sava ieskata prasīt visas saistības izpildījumu no visiem vai tikai no dažiem kopparādniekiem, vai arī tikai no viena.¹⁵⁵

Ņemot vērā, ka uzņēmuma pārejas pamatā ir solidāra saistība, attiecīgi arī normatīvajos aktos minētie gadījumi¹⁵⁶ kreditora darbību ierobežošanai, piemēram, nokavēto nodokļu maksājumu piedziņas bezstrīda kārtībā neuzsākšanai vai uzsāktās piedziņas apturēšanai, saistāmi ar solidāri atbildīgo, tas ir, parādnieku, kas atrodas attiecīgajos tiesiskajos apstākļos (uzņēmuma nodevējs, kuram uzsākts maksātnespējas process), bet nebūtu saistāmi ar solidāri atbildīgo, kurš neatrodas šādos tiesiskos apstākļos (uzņēmuma ieguvējs, kuram nav uzsākts maksātnespējas process).

Papildus vēršam uzmanību, ka gadījumos, kad uzņēmuma nodevējam tiek pasludināts maksātnespējas process, VID iesniedz kreditora prasījumu uzņēmuma nodevēja maksātnespējas procesā, paralēli vēršoties par parādsaistību izpildi arī pret uzņēmuma ieguvēju. Savukārt, ja uzņēmuma ieguvējs ir veicis parāda atmaksu vai arī nokavētie nodokļu maksājumi bezstrīda kārtībā ir piedzīti, tad ir precizējams nodokļu administrācijas kreditora prasījums. Savukārt, ja parādnieka maksātnespējas procesā daļēji vai pilnībā tiek apmierināts nodokļu administrācijas kreditora prasījums, par attiecīgu summu tiek samazināta arī no uzņēmuma ieguvēja piedzenamā summa.

Līdz ar to komercsabiedrības maksātnespējas procesa pasludināšana nevar būt par pamatu, lai nodokļu administrācija nevērstos pie uzņēmuma ieguvēja kā pie solidāri atbildīgās personas ar prasījumu samaksāt uzņēmuma nodevēja neizpildītās nodokļu saistības.

Secīgi, lai arī parādniekam ir pasludināts maksātnespējas process, tomēr, ievērojot, ka ar uzņēmuma iegūšanas brīdi par iegūtajā uzņēmumā ietilpstošajām saistībām atbild arī uzņēmuma ieguvējs jeb tiek nodibināta solidārā atbildība, tiesu judikatūrā uzņēmumu pāreju lietās ir nostiprināta atziņa, ka saistība nevar automātiski izbeigties tādēļ, ka vienas solidāri saistītās personas saistība tiek izbeigta, pat ja vienam no solidāri saistītajiem uzsākts maksātnespējas process.¹⁵⁷

Nav šaubu, ka solidāras atbildības institūts pēc būtības piešķir kreditoram tiesības vērsties solidāri pret abiem vai vairākiem kopparādniekiem. Tāpat, pastāvot uzņēmuma pārejai, un raugoties no konkrētā kreditora perspektīvas, nenoliedzami ekonomiski izdevīgāk prasījuma apmierinājumu ir vērst pret to solidāras atbildības dalībnieku, kuram nav pasludināts

¹⁴⁹ Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017. gada 9. novembra sprieduma lietā Nr. C33355814, SKC 340/2017 7.1. punkts.

¹⁵⁰ Civillikuma 1670. pants.

¹⁵¹ Turpat, 1671. pants.

¹⁵² Turpat, 1682. pants.

¹⁵³ Torgāns K. Saistību tiesības. Otrais papildinātais izdevums. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018., 79. lpp.

¹⁵⁴ Turpat, 79. lpp.

¹⁵⁵ Civillikuma 1683. pants.

¹⁵⁶ Maksātnespējas likuma 63. pants vai likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26. panta sestā daļa.

¹⁵⁷ Augstākās tiesas 2017. gada 15. decembra spriedums lietā Nr. C10084013, SKC-330/2017.

maksātnespējas process, jo šādā gadījumā pastāv iespēja atgūt visu vai lielāku daļu no sava prasījuma.

Tāpat nav šaubu, ka maksātnespējas procesa gadījumā prasījuma pilnīga atgūšana var nebūt iespējama. Taču jāņem vērā, ka gadījumā, ja kādam no kopparādniekiem tiek pasludināts maksātnespējas process, tad ir attiecināms Maksātnespējas likumā¹⁵⁸ noteiktais kreditoru vienlīdzības princips. Tas tostarp nozīmē, ka ikvienam parādnieka kreditoram ir tiesības iesniegt kreditora prasījumu Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā. Tāpat aizliegts veikt individuālas darbības, kas nodara kaitējumu kreditoru kopuma interesēm.

Norādāms, ka, ievērojot Civillikumā nostiprināto solidarās atbildības institūtu, minētais regulējums neierobežo kreditora tiesības īstenot piedziņu tikai tādēļ, ka kādam no kopparādniekiem ir pasludināts maksātnespējas process. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka, raugoties uz normatīvo aktu regulējumu plašākā tvērumā, ne tikai solidarās atbildības institūta ietvaros, piedziņas vēršana pret vairākiem kopparādniekiem var aizskart maksātnespējīgā uzņēmuma nodevēja kreditoru kopuma intereses.

[2] Tiesiskais regulējums detalizēti noteic kārtību, kādā VID var pieprasīt segt juridiskās personas nokavētos nodokļu maksājumus, līdz ar to maksātnespējas procesā šis jautājums primāri tiek risināts, ievērojot VID ekskluzīvo kompetenci šajā jomā. Savukārt Maksātnespējas kontroles dienestam kā uzraudzības iestādei nav piešķirta kompetence¹⁵⁹ vērtēt VID rīcību, veicot normatīvajos aktos noteiktās funkcijas, proti, iekasējot nodokļus.

Tomēr, neskatoties uz strikti nodalīto iestāžu kompetenču sadalījumu, kā arī sīkāk neanalizējot juridiskās nianses VID rīcībā parādu atgūšanai uzņēmuma pārejas gadījumā, Maksātnespējas kontroles dienests akcentē iesniegumā aprakstītās situācijas problemātiku Maksātnespējas likumā noteiktā regulējuma tvērumā.

Atbilstoši Maksātnespējas likumā ietvertajiem tiesisko instrumentu mērķiem un būtībai, maksātnespējas process ir kolektīvs piedziņas process ar to atšķirību no parādu piedziņas procesa, ka maksātnespējas procesā tas tiek īstenots visu kreditoru labā un noris saskaņā ar Maksātnespējas likumā noteikto kārtību.

Neapšaubāmi, ka galvenā kreditoru kopuma interese ir maksātnespējīgā parādnieka aktīvu proporcionāla sadale kreditoru starpā. Savukārt minēto interesi vispārēji aizsargā kreditoru vienlīdzības princips¹⁶⁰, kurš kā speciālais maksātnespējas nozares princips izriet no taisnīguma principa. Kreditoru vienlīdzības princips paredz, ka pret līdzīgā situācijā esošiem kreditoriem ir jāizturas līdzīgi, tostarp jānodrošina maksātnespējīga parādnieka līdzekļu proporcionāla sadale starp līdzīgā situācijā esošiem kreditoriem.

Tātad maksātnespējas procesā kreditori ne tikai saņem (pilnībā vai daļēji) sava prasījuma apmierinājumu, bet arī piedalās maksātnespējas procesa norisē, piemēram, pieņem lēmumus kreditoru sapulcē, kas pēc būtības nav saistīti ar katra kreditora prasījuma apmierināšanu, bet, piemēram, administratora atlīdzības noteikšanu, maksātnespējas procesa izdevumu apstiprināšanu, parādnieka mantas pārdošanas termiņa pagarināšanu u.tml.

Turklāt nenodrošinātie kreditori uz sava prasījuma apmierinājumu var saņemt (pilnībā vai daļēji) tikai pēc nodrošinātā kreditora prasījuma apmierināšanas, maksātnespējas procesa izmaksu segšanas, darbinieku prasījumu apmierināšanas un nodokļu administrācijas nodokļu prasījumu apmierināšanas¹⁶¹.

No iepriekš minētā secināms, ka Maksātnespējas likumā ir stingri reglamentēta kreditoru prasījumu segšanas kārtība¹⁶², savukārt iesniegumā aprakstītajā gadījumā veidojas situācija, ka VID saņem sava kreditora prasījumu nevis saskaņā ar Maksātnespējas likumu, bet gan īstenojot savas kā nodokļu administrācijas funkcijas.

¹⁵⁸ Maksātnespējas likuma 6. panta 2. punkts.

¹⁵⁹ Maksātnespējas likuma 173. un 174.¹ pants.

¹⁶⁰ Maksātnespējas likuma 6. panta 2. punkts.

¹⁶¹ Maksātnespējas likuma 118. pants.

¹⁶² Turpat.

Šāda situācija vērtējama ne tikai kā acīmredzami netaisnīga, bet arī neatbilstoša Maksātspējas likumā noteiktajai kreditoru prasījumu segšanas kārtībai. Turklāt jāatzīst, ka līdz ar VID nodokļu administrācijas funkcijas īstenošanu maksātspējas procesā, tiek pat apieta Maksātspējas likumā noteiktā kreditoru prasījumu segšanas kārtība, kas nav pieļaujams.

[3] Attiecībā uz jautājumu par parādnieka kreditoru tiesībām iesaistīties lietā par uzņēmuma pārejas konstatēšanu trešās personas statusā prasītāja pusē bez pastāvīgiem prasījumiem norādāms, ka minēto jautājumu regulē Civilprocesa likums.

Proti, Civilprocesa likums¹⁶³ noteic, ka iesniegumos par trešo personu pieaicināšanu un trešo personu iesniegumos par iestāšanos lietā prasītāja vai atbildētāja pusē norādāmi tie pamati, kuru dēļ trešās personas pieaicināmas vai pieļaujamas piedalīties lietā. Savukārt trešā persona tiek pieaicināta vai pieļauta piedalīties lietā saskaņā ar tiesas lēmumu. Lēmums, ar kuru apmierināts vai noraidīts lūgums par trešās personas pieaicināšanu vai iestāšanos lietā, nav pārsūdzams. Lēmums trešajai personai tiek nosūtīts uz oficiālo elektronisko adresi vai ierakstītā pasta sūtījumā.¹⁶⁴ Līdz ar to šis jautājums ietilpst tiesas kompetencē.

[4] Maksātspējas kontroles dienests vērs Jūsu uzmanību, ka par šo problēmsituāciju ir informējis Tieslietu ministriju, kas šobrīd strādā pie iespējamiem risinājumiem sadarbībā ar Finanšu ministriju. Informējam, ka Tieslietu ministrijai un Finanšu ministrijai pašlaik nav vienota viedokļa par solidārās atbildības institūta piemērošanu gadījumos, kad vienam no kopparādniekiem ir pasludināts juridiskās personas maksātspējas process, līdz ar to šobrīd tiek turpinātas diskusijas, lai rastu piemērotāko risinājumu. Ja attiecīgajā jautājumā tiks sagatavots aktuāls skaidrojums, Maksātspējas kontroles dienests par to informēs administratorus.

Par VID kreditora prasījumu parādniekam pārņemot pilnsabiedrības saistības¹⁶⁵

- *Atbilstoši Komerclikumam biedrs nepārņem sabiedrības saistības, bet biedram pāriet sabiedrībai piederošās ķermeniskās un bezķermeniskās lietas, kā arī citi saimnieciskie labumi (vērtības), kurus sabiedrība izmantoja komercdarbības veikšanai.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai VID var palielināt kreditora prasījuma apmēru juridiskās personas maksātspējas procesa ietvaros gadījumos, kad parādnieks ir vienīgais biedrs pilnsabiedrībā, kurai ir saistības pret valsts budžetu.

Komerclikums noteic¹⁶⁶, ja sabiedrībā ir divi biedri un viens no tiem izstājas saskaņā ar Komerclikumu¹⁶⁷, sabiedrība izbeidzas bez likvidācijas un sabiedrības uzņēmums pāriet otram sabiedrības biedram, kuram ir pienākums pieteikt sevi ierakstīšanai komercreģistrā kā individuālo komersantu, attiecīgi piesakot sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra.

Minētais nozīmē, ka sabiedrība likvidējama (izslēdzama no komercreģistra) neveicot visas likvidācijas procesā paredzētās darbības, kuras noteiktas Komerclikuma IX sadaļas "Pilnsabiedrība" 5.nodaļā "Sabiedrības likvidācija", tai skaitā neveicot sabiedrības mantas sadali, kas palikusi pāri pēc parādu nokārtošanas.

Respektīvi, sabiedrībai būtu jānokārto parādi, tostarp nodokļu parādi¹⁶⁸ tādā gadījumā, ja pēc tās izbeigšanās sabiedrība veiktu likvidāciju. Savukārt, ja sabiedrība tiek izbeigta bez

¹⁶³ Civilprocesa likuma 80. panta trešā daļa.

¹⁶⁴ Civilprocesa likuma 81. pants.

¹⁶⁵ Maksātspējas kontroles dienesta 2024. gada 10. maija vēstule Nr. 1-49n/2024/42.

¹⁶⁶ Komerclikuma 103. pants.

¹⁶⁷ Komerclikuma 99., 101. un 102. pants.

¹⁶⁸ Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15. panta trešās daļas 8. punkts.

likvidācijas jo sabiedrībā ir palicis tikai viens biedrs, tad viņam ir pienākums pieteikt sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra un parādu, tostarp nodokļu parādu esamība nav šķērslis sabiedrības izslēgšanai no komercreģistra.

Komerclikums noteic¹⁶⁹, ka uzņēmums ir organizatoriski saimnieciska vienība. Uzņēmumā ietilpst komersantam piederošas ķermeniskas un bezķermeniskas lietas, kā arī citi saimnieciski labumi (vērtības), kurus komersants izmanto komercdarbības veikšanai. Savukārt Komerclikuma IX sadaļas "Pilnsabiedrība" 6. nodaļā "Noilgums un atbildības ierobežojumi" noteikta kārtība, kādā biedri atbild par sabiedrības saistībām pēc sabiedrības izbeigšanās, tostarp tāda biedra, kurš izstājies no sabiedrības.

No iepriekš minētā secināms, ka atbilstoši Komerclikumam¹⁷⁰ biedrs nepārņem sabiedrības saistības, bet biedram pāriet sabiedrībai piederošās ķermeniskās un bezķermeniskās lietas, kā arī citi saimnieciskie labumi (vērtības), kurus sabiedrība izmantoja komercdarbības veikšanai. Savukārt par sabiedrības saistībām arī pēc sabiedrības izbeigšanās ir atbildīgi abi sabiedrības biedri atbilstoši Komerclikumā noteiktajam apjomam.

Jāuzsver, ka viena no būtiskākajām atšķirībām, kas pastāv starp personālsabiedrībām¹⁷¹ un sabiedrību ar ierobežotu atbildību, ir tā, ka sabiedrībai ar ierobežotu atbildību ar Komerclikumu ir piešķirts privāto tiesību juridiskās personas statuss¹⁷². Savukārt pilnsabiedrībām šāda statusa nav, komerciālās apgrozības un stabilitātes nolūkos personālsabiedrībām ir piešķirts tikai tiesību subjekta statuss.⁵

Tātad privāto tiesību juridiskās personas statuss sabiedrībai ar ierobežotu atbildību ir piešķirts, lai juridiski varētu norobežot pašu sabiedrību ar ierobežotu atbildību kā atsevišķu personu no tās dalībniekiem. Šāda norobežošana ir nepieciešama tāpēc, ka Komerclikumā¹⁷³ tiešā tekstā ir paredzēts, ka par sabiedrības ar ierobežotu atbildību saistībām atbild tikai un vienīgi pati sabiedrība ar ierobežotu atbildību ar visu savu mantu. Savukārt sabiedrības ar ierobežotu atbildību dalībnieki ar savu personīgo mantu par sabiedrības ar ierobežotu atbildību saistībām neatbild.¹⁷⁴

Attiecīgi, atbildot uz jautājumu norādāms, ka nav tiesiska pamata parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros palielināt VID kreditora prasījumu tādēļ, ka parādnieks ir vienīgais pilnsabiedrības biedrs ar tiesībām pieteikt pilnsabiedrības izslēgšanu no komercreģistra bez likvidācijas, jo parādnieka un pilnsabiedrības juridiskais statuss paredz atbildības nošķiršanu.

Par galvojumu fiziskās personas maksātnespējas procesā¹⁷⁵

- *Apstākļi, ka galvniekam ir izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process, atbrīvojt no atlikušajām saistībām nenozīmē, ka tiek dzēsts galvenais parāds.*

No iesnieguma izriet, ka ar tiesas nolēmumu iesniedzējam ir sekmīgi izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process un vēlas noskaidrot, vai šim apstāklim ir ietekme uz iesniedzēja laulātā uzņemtajām kredīta saistībām par kurām iesniedzējs ir galvojis.

Atbilstoši Civillikumam¹⁷⁶ galvojums ir saistību tiesību pastiprinājums jeb akcesora (papildu) saistība. Tas nozīmē, ka parādnieka saistības pret kreditoru izriet no galvenā parāda un ir uzskatāma par galveno saistību, savukārt galvnieka saistības pret kreditoru, kas izriet no

¹⁶⁹ Komerclikuma 18. pants.

¹⁷⁰ Komerclikuma 103. pants.

¹⁷¹ Komerclikuma 77. pants.

¹⁷² Komerclikuma 135. pants.

¹⁷³ Komerclikuma 137. pants.

¹⁷⁴ Kārklis J. Zvērinātu advokātu biroju tiesiskais statuss. Jurista Vārds, 09.03.2021., Nr. 10 (1172).

¹⁷⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 10. maija vēstule Nr. 1-57n/2024/340.

¹⁷⁶ Civillikuma 1691. pants.

galvojuma līguma, ir akcesora (papildu) saistība, kas kalpo par citas saistības nodrošinājumu, un galvnieks uzņemas subsidāru atbildību par parādnieka saistību, jo galvojums pats par sevi – arī tad, ja tas ir ekspromisoriskais (galvnieks uzņemies saistību kā pats parādnieks¹⁷⁷), nenodibina galvnieka un parādnieka solidāru saistību pret kreditoru Civillikuma 1670. un 1672. panta izpratnē.

Ņemot vērā minēto, secināms, ka galvojuma līgums nav uzskatāms par patstāvīgu saistību. Tomēr, ja kādu iemeslu dēļ galvenais parādnieks nespēj izpildīt savas saistības, galvojums dod tiesības kreditoram gūt apmierinājumu no galvnieka. Tādā gadījumā galvojums no papildu saistības pārtop par patstāvīgu saistību, kas nav atkarīga no galvenā parāda pastāvēšanas.

Savukārt galvojumu var izbeigt tikai tāda personas darbība, kuras rezultātā tiek dzēsts galvenais parāds¹⁷⁸, proti, parāda atmaksa, atcēlējīguma vai izlīguma, vai saistības pārjaunojuma līguma noslēgšana.

Apstākļi, ka galvniekam ir izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process, atbrīvojot no atlikušajām saistībām nenozīmē, ka tiek dzēsts galvenais parāds. Respektīvi, maksātnespējas procesā no saistībām tiek atbrīvota un saistības tiek dzēstas tikai tai personai, kurai ir pasludināts maksātnespējas process. Tādējādi galvnieka (parādnieka) maksātnespējas process neizbeidz galveno saistību, tāpat kā galvenā parādnieka maksātnespējas process neizbeidz saistību, kas izriet no galvojuma.¹⁷⁹

Vienlaikus norādāms, ka kreditoram (komercbankai) ir saistošs Civillikuma regulējums, kas noteic, ka nevienam nav tiesības netaisni iedzīvoties otram par ļaunu un uz tā rēķina un tādēļ kreditoram, vēršoties pie galvenā parādnieka par parāda samaksu, ir jāņem vērā galvnieka veiktais maksājums.

Tāpat informējam, ka Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē¹⁸⁰ neietilpst risināt jautājumus par personu parādsaistību izpildi, jo šie jautājumi nepastarpināti ir risināmi ar kreditoru (komercbanku) vai zvērinātu tiesu izpildītāju, ja ir uzsākta piespiedu izpildes lieta.

Par debitora parādiem pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas¹⁸¹

- *Atbilstoši Civilprocesa likuma noteikumiem zvērināts tiesu izpildītājs uzsāk izpildu darbības pēc piedzinēja rakstveida pieteikuma, savukārt ja piedzinējs normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir likvidēts, tas ir, piedzinējs kā tiesību subjekts vairs nepastāv, tad atbilstoši Civilprocesa likumam zvērināts tiesu izpildītājs izbeidz izpildu lietvedību.*

Iesniegumā norādīts, ka 2013. gadā tika izbeigts juridiskās personas maksātnespējas process un 2014. gadā juridiskā persona likvidēta.

No iesnieguma izriet, ka pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa tika uzsākta piespiedu izpildes lieta pret juridiskās personas debitoru, tomēr vairāk kā desmit gadu laikā neviens nav vērsies tiesā ar pieteikumu par puses aizstāšanu, kā arī zvērinātam tiesu izpildītājam nav informācijas, ka kāds būtu pārņēmis šīs tiesības. Neskatoties uz minēto, tiesu izpildītājs neapmierina parādnieka lūgumu izbeigt izpildu lietvedību.

Ņemot vērā iepriekš minēto lūgta atbilde uz šādiem jautājumiem:

1) kā fiziska persona, kura bija likvidētās juridiskās personas debitors var uzzināt, vai un kas maksātnespējas procesa ietvaros ir/nav pārņēmis šīs juridiskās personas debitoru parādus?

¹⁷⁷ Civillikuma 1702. panta otrā daļa.

¹⁷⁸ Civillikuma 1710. pants.

¹⁷⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017. gada 3. marta spriedums lietā Nr. C33337912, SKC-81/2017.

¹⁸⁰ Maksātnespējas likuma 173. un 174.¹ pants.

¹⁸¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 3. maija vēstule Nr. 1-49n/2024/38.

2) kā iegūt informāciju par to, kas ir pārņēmis konkrētos parādus maksātnespējas procesā?

Tiesiskais regulējums, ar kuru tika noteikts pienākums administratoram 10 gadus pēc maksātnespējas procesa izbeigšanas glabāt konkrēta maksātnespējas procesa dokumentus, stājās spēkā 2017. gadā.¹⁸²

Līdz ar to tikai kopš 2017. gada ar jautājumiem, kas attiecas uz izbeigtu juridiskās personas maksātnespējas procesu personas var vērsties pie administratora, kas tika iecelts konkrētajā maksātnespējas procesā. Tāpat norādāms, ka no 2019. gada administratoriem ir pienākums kārtot savu lietvedību EMUS¹⁸³, tostarp reģistrēt EMUS visus dokumentus, kas attiecas uz konkrētu maksātnespējas procesu. Tādējādi Maksātnespējas kontroles dienesta rīcībā ir tikai tādi dokumenti par maksātnespējas procesiem, kas uzsākti pēc 2019. gada.

Savukārt līdz 2017. gadam Maksātnespējas likuma attiecīgā redakcija noteica administratora pienākumu septiņu dienu laikā pēc tiesas nolēmuma par maksātnespējas procesa izbeigšanu sakarā ar parādnieka bankrota procedūras pabeigšanu saņemšanas nodot glabāšanā Latvijas Valsts arhīvam parādnieka dokumentus.

Nemot vērā iepriekš minēto secināms, ka iesniegumā aprakstītajā situācijā informāciju par pārņemtajiem debitoru parādiem juridiskās personas maksātnespējas procesā var iegūt, ja administrators ir nodevis visus parādnieka dokumentus Latvijas Valsts arhīvā.

Tāpat jāvērs uzmanība, ka atbilstoši Civilprocesa likuma noteikumiem¹⁸⁴ zvērīnāts tiesu izpildītājs uzsāk izpildu darbības pēc piedzinēja rakstveida pieteikuma, savukārt ja piedzinējs normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir likvidēts, tas ir, piedzinējs kā tiesību subjekts vairs nepastāv, tad atbilstoši Civilprocesa likumam¹⁸⁵ zvērīnāts tiesu izpildītājs izbeidz izpildu lietvedību.

Iesnieguma saturs nesniedz pilnīgu konkrētā gadījuma būtisku apstākļu izklāstu, tomēr jāņem vērā, ka saskaņā ar Tiesu izpildītāju likumu¹⁸⁶ zvērīnātu tiesu izpildītāju tiešā uzraudzība piekrīt tai apgabaltiesai, kuras darbības teritorijā atrodas viņu amata vieta. Uzraudzību par zvērīnātu tiesu izpildītāju amata darbībām rajona (pilsētas) tiesa veic civilprocesuālajā kārtībā.

Ievērojot minēto, aicinām atkārtoti vērsties pie konkrētā zvērīnāta tiesu izpildītāja, lai noskaidrotu, vai pēc konkrētā juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas ierosinātā izpildu lieta tika/netika izbeigta, pamatojoties uz to, ka kreditors ir likvidēts, un kāds ir šā brīža izpildu lietvedības tiesiskais pamats. Gadījumā, ja Jūs nepiekrītat zvērīnāta tiesu izpildītāja lēmumam, tad aicinām vērsties tiesā atbilstoši Civilprocesa likumam¹⁸⁷, kas noteic zvērīnāta tiesu izpildītāja darbības pārsūdzēšanas kārtību.

Par Maksātnespējas likuma 162. panta sesto daļu¹⁸⁸

¹⁸² Ministru kabineta 2017. gada 30. maija noteikumu Nr. 286 "Tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošās personas un maksātnespējas procesa administratora lietvedības noteikumi" 37. punkts paredzēja, ka administrators visas lietas, izņemot tos lietā esošos dokumentus, kas saskaņā ar Maksātnespējas likumu ir nododami glabāšanā valsts arhīvam, glabā 10 gadus pēc lietas pabeigšanas dienas, ja citos normatīvajos aktos nav noteikts garāks dokumentu glabāšanas termiņš. Zaudējis spēku. Šobrīd spēkā Ministru kabineta 2019. gada 11. jūnija noteikumi Nr. 246 "Kārtība, kādā maksātnespējas procesa administratori un tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošās personas kārtu lietvedību".

¹⁸³ Maksātnespējas likuma 26.¹ ceturtnā daļa un Ministru kabineta 2019. gada 11. jūnija noteikumi Nr. 246 "Kārtība, kādā maksātnespējas procesa administratori un tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošās personas kārtu lietvedību".

¹⁸⁴ Civilprocesa likuma 549. pants.

¹⁸⁵ Civilprocesa likuma 563. panta pirmās daļas 3. punkts.

¹⁸⁶ Tiesu izpildītāju likuma 83. panta pirmā un otrā daļa.

¹⁸⁷ Civilprocesa likuma 632. pants.

¹⁸⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 18. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2024/35.

- *Maksātnespējas likumā paredzētā iespēja uz pusi samazināt fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredzētos parādnieka maksājumus kreditoriem neparedz neveikt maksājumus kādā konkrētā laika periodā.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu par šādiem jautājumiem:

1) *Maksātnespējas likumā¹⁸⁹ noteikts, ka ar tiesas lēmumu vienu reizi saistību dzēšanas procedūras laikā uz termiņu, kas nepārsniedz vienu gadu, var samazināt fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredzētos parādnieka maksājumus kreditoriem. Vai tas nozīmē, ka nav paredzēta iespēja neveikt maksājumus kādā konkrētā laika periodā, piemēram, trīs mēnešus?*

2) *parādniekam, lūdzot uz laiku līdz vienam gadam samazināt ikmēneša maksājumus, paliek spēkā prasība, ka šiem maksājumiem jābūt vienai trešdaļai no ienākumiem, tomēr nav skaidrs, kāds maksājumu apmērs novirzāms šajā periodā? Vai pagaidu maksājumu samazinājuma periodā kreditoriem izmaksājamā summa var būt mazāka par vienu trešdaļu no ienākumiem, ņemot vērā to, ka par šo periodu tiks pagarināts kopējais saistību dzēšanas periods?*

Fiziskās personas saistību dzēšanas plāna īstenošanas termiņu parādnieks nosaka, ņemot vērā paredzamos ienākumus saistību dzēšanas procedūrā. Tādējādi termiņš saistību dzēšanas procedūrai atkarīgs gan no nesegto saistību apjoma, gan no parādnieka paredzamo ienākumu apmēra.¹⁹⁰

Savukārt Maksātnespējas likumā¹⁹¹ paredzētais saistību dzēšanas plāna termiņš ir nosakāms, secīgi piemērojot katru nākamo tiesību normas daļu gadījumā, ja nepastāv iepriekšējā daļā norādītie noteikumi.¹⁹² Respektīvi, no tiesiskā regulējuma izriet, ka parādniekam, kurš saistību dzēšanas procedūras laikā nevar segt nedz 50%, nedz 35%, nedz 20% no kopējām saistībām, ir pienākums novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu samaksas.

Maksātnespējas likums¹⁹³ paredz iespēju ar tiesas lēmumu vienu reizi saistību dzēšanas procedūras laikā uz termiņu, kas nepārsniedz vienu gadu, uz pusi samazināt fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredzētos parādnieka maksājumus kreditoriem, ja viņš saistību dzēšanas procedūras laikā nespēj atrast algotu darbu vai ir kļuvis darbnespējīgs.

Jāatzīmē, ka katrs fiziskās personas maksātnespējas process ir ar savām norises un apstākļu īpatnībām un tādēļ tiesību normā nav noteikts konkrēts apmēra sliekšnis, kādu tiesa var noteikt. Tai pat laikā norādāms, ka Maksātnespējas likumā paredzētā iespēja uz pusi samazināt fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredzētos parādnieka maksājumus kreditoriem neparedz neveikt maksājumus kādā konkrētā laika periodā.

Tāpat minētajam regulējumam ir skaidri noteikta sasaiste ar šīs atkāpes ietekmi uz Maksātnespējas likumā noteikto fiziskās personas saistību dzēšanas plāna termiņu.¹⁹⁴

Līdz ar to tiesa¹⁹⁵, pārbaudot saistību dzēšanas plāna atbilstību likuma prasībām, izvērtē, vai plānā iekļautas visas Maksātnespējas likumā¹⁹⁶ minētās ziņas un vai tās atbilst faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem. Tāpat tiesai jāpārbauda, vai Maksātnespējas likuma prasībām¹⁹⁷ un

¹⁸⁹ Maksātnespējas likuma 162. panta sestā daļa.

¹⁹⁰ Maksātnespējas likuma 155. panta pirmā daļa.

¹⁹¹ Maksātnespējas likuma 155. pants.

¹⁹² Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2021. gada 3. marta lēmums lietā Nr. C33268619, SPC-8/2021, ECLI:LV:AT:2021:0303.C33268619.8.L

¹⁹³ Maksātnespējas likuma 162. panta sestā daļa.

¹⁹⁴ Maksātnespējas likuma 155. panta (4¹) daļa.

¹⁹⁵ Civilprocesa likuma 363.³¹ pants.

¹⁹⁶ Maksātnespējas likuma 154. pants.

¹⁹⁷ Maksātnespējas likuma 155. pants.

faktiskajiem apstākļiem atbilst saistību dzēšanas plānā noteiktais saistību dzēšanas termiņš un kreditoriem ik mēnesi maksājamo līdzekļu apmērs.¹⁹⁸

Attiecīgi arī par pieteikumu ar kuru lūgts uz pusi samazināt fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredzētos parādnieka maksājumus kreditoriem¹⁹⁹ var lemt tikai tiesa atbilstoši tās kompetencei²⁰⁰. Proti, tiesa ir kompetenta izvērtēt, vai pieteikumā norādītie apstākļi atbilst parādnieka finansiālajai situācijai un Maksātnespējas likuma nosacījumiem un vai ir konstatējams Maksātnespējas likumā²⁰¹ noteiktais pamats fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredzēto parādnieka maksājumu kreditoriem samazināšanai uz pusi.

Par uzteikumu darba devēja maksātnespējas gadījumā²⁰²

- *Lai darbinieks varētu pretendēt uz savu prasījumu apmierināšanu darba devēja maksātnespējas procesā, darbiniekam tāpat kā citiem kreditoriem Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā ir jāiesniedz kreditora prasījums un administratoram tas ir jāatzīst.*

No iesnieguma izriet, ka iesniedzējs vēlas noskaidrot, vai administrators ir tiesīgs uzteikt darba tiesiskās attiecības ar personu, kura atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā. Tāpat vērsta uzmanība, ka nekāda informācija par darba devēja maksātnespējas procesa pasludināšanu netika saņemta un minētais fakts noskaidrots, saņemot paziņojumu no VID par izmaiņām nodokļu grāmatiņā. Vēlaties noskaidrot, kā personai rīkoties aprakstītajā situācijā.

Vispirms norādāms, ja uzņēmumam (darba devējam) tiek pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process, tad tiesa šādā maksātnespējas procesā ieceļ administratoru, kurš iegūst visas normatīvajos aktos, maksātnespējīgā uzņēmuma statūtos vai līgumos paredzētās pārvaldes institūciju tiesības, pienākumus un atbildību.²⁰³

Turklāt, ja administrators konstatē, ka maksātnespējīgā uzņēmumā ir darbinieki, tad darba tiesiskās attiecības ar darbiniekiem šādā gadījumā neregulē Darba likuma normas, bet darba tiesiskās attiecības tiek izbeigtas, vadoties no speciālajā normatīvajā aktā noteiktās kārtības, tas ir Maksātnespējas likuma.

Maksātnespējas likums noteic²⁰⁴, ka pēc parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas administratoram ir tiesības uzteikt darba līgumu ar parādnieka darbinieku. Šajā gadījumā par darba līguma uzteikuma tiesisko pamatu uzskatāms Darba likuma 101. panta pirmās daļas 9. un 10. punktā noteiktais un netiek piemērots Darba likuma 103. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktais par darba līguma uzteikšanas termiņu. Ja darbinieks noslēdzis darba koplīgumu, administratoram ir tiesības nepiemērot tā normas par darba līguma uzteikumu, tajā skaitā ar uzteikumu saistītām izmaksām.

Ievērojot administratora Maksātnespējas likumā noteikto pilnvarojumu ir jāņem vērā, ka darba tiesiskās attiecības ar darbinieku izbeidzas tādā termiņā, kādu to nosaka administrators ar darba uzteikumu.

Vienīgais izņēmums, kad administrators var neizbeigt darba tiesiskās attiecības ar parādnieka darbinieku, ir tādā gadījumā, ja tiek turpināta saimnieciskā darbība un darbinieks

¹⁹⁸ Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60. 1 nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 520. lpp.

¹⁹⁹ Maksātnespējas likuma 162. panta sestā daļa.

²⁰⁰ Civilprocesa likuma 363.²⁸ pants.

²⁰¹ Maksātnespējas likuma 162. panta sestā daļa.

²⁰² Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 1. marta vēstule Nr. 1-49n/2024/22.

²⁰³ Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas 1. punkts.

²⁰⁴ Maksātnespējas likuma 103. panta pirmā daļa.

maksātnespējas procesa ietvaros vēl var turpināt saņemt darba algu. Pretējā gadījumā darba tiesiskās attiecības ir izbeidzamas.

Lai darbinieks varētu pretendēt uz savu prasījumu apmierināšanu darba devēja maksātnespējas procesā, darbiniekam tāpat kā citiem kreditoriem Maksātnespējas likumā²⁰⁵ noteiktajā kārtībā ir jāiesniedz kreditora prasījums un administratoram tas ir jāatzīst. Pēc tam, kad darbinieks ir kļuvis par pilntiesīgu maksātnespējīgā darba devēja kreditoru, administratoram saskaņā ar Maksātnespējas likumu²⁰⁶ ir pienākums normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos un noteiktajā kārtībā vērsties Maksātnespējas kontroles dienestā ar iesniegumu par darbinieku prasījumu apmierināšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem.²⁰⁷

Savukārt attiecībā uz jautājumu par to, vai administratoram ir personīgi jāinformē parādnieka kreditori, norādāms, ka Maksātnespējas likuma normas administratoram neuzliek pienākumu personīgi meklēt parādnieka kreditorus, jo saskaņā ar publiskās ticamības principu²⁰⁸, jebkuram kreditoram savs prasījums administratoram ir jāiesniedz patstāvīgi no dienas, kad maksātnespējas reģistrā ir izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu.²⁰⁹

Turklāt jāuzsver, ka pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas administratoram, pārstāvot maksātnespējīgo uzņēmumu, ir saistošs Darba likumā noteiktais darba tiesisko attiecību uzteikuma process, tostarp kārtība kādā tiek izsniegts rakstveida uzteikums.

Rezumējot visu iepriekš minēto, aicinām nekavējoties iesniegt kreditora prasījumu maksātnespējīgā uzņēmuma maksātnespējas procesā ieceltajam administratoram. Vienlaikus norādām, ka Maksātnespējas likums²¹⁰ paredz iespēju personai savu aizskarto interešu aizsardzībai iesniegt Maksātnespējas kontroles dienestam sūdzību par administratora rīcību.

Par neizmaksāto darba algu darba devēja likvidācijas gadījumā²¹¹

- *Ja uzņēmumam notiek likvidācijas process, kreditors, piesakot savu prasījumu likvidatoram, var saņemt sava prasījuma apmierinājumu.*

No iesnieguma izriet, ka persona ir vērsusies Valsts darba inspekcijā sakarā ar darba devēja neizmaksāto darba algu un ar tiesas nolēmumu esat atzīta par cietušu. Tā kā darba devējs tiesas lēmumu neizpildīja, vērsāties pie zvērināta tiesu izpildītāja un tika uzsākta izpildu lietvedība. Darba devēja uzņēmums ir likvidēts. Līdz ar to vēlaties noskaidrot, kā atgūt darba devēja neizmaksāto darba algu.

Būtiski norādīt, ka juridisko personu maksātnespējas procesu regulē Maksātnespējas likums, savukārt sabiedrības darbības izbeigšanas un likvidācijas procesu regulē Komerclikums, un šie procesi ir nošķirami. Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē neietilpst jautājumi, kas ir saistīti ar sabiedrības likvidācijas procesa norisi atbilstoši Komerclikumam.

Saskaņā ar Komerclikuma normām sabiedrības likvidācijas gadījumā tiek iecelts likvidators, un kreditori noteiktā termiņā piesaka likvidatoram savus prasījumus pret sabiedrību. Likvidatoram ir visas valdes un padomes tiesības un pienākumi, kas nav pretrunā

²⁰⁵ Maksātnespējas likuma 73. pants.

²⁰⁶ Maksātnespējas likuma 65. panta 7. punkts.

²⁰⁷ Likums "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" un Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 995 "Maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanas un administratora atlīdzības izmaksas kārtība".

²⁰⁸ Likums "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 4.⁹ pants.

²⁰⁹ Maksātnespējas likuma 73. pants.

²¹⁰ Maksātnespējas likuma 176. pants.

²¹¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 28. februāra vēstule Nr. 1-49n/2024/21.

ar likvidācijas mērķi; likvidators piedzen parādus, ieskaitot summas, kas sabiedrībai pienākas par neapmaksātajām kapitāla daļām, pārdod sabiedrības mantu un apmierina kreditoru prasījumus.

Atbilstoši Komerclikumam²¹², ja likvidācijas gaitā atklājas, ka likvidējamās sabiedrības mantas nepietiek, lai apmierinātu visus pamatotos kreditoru prasījumus, likvidatoram ir pienākums iesniegt maksātnespējas pieteikumu likumā noteiktajā kārtībā.

Ievērojot normatīvajos aktos noteikto, secināms, ka gadījumā, ja uzņēmumam notiek likvidācijas process, kreditors, piesakot savu prasījumu likvidatoram, var saņemt sava prasījuma apmierinājumu. Ja uzņēmumam nav mantas, likvidatoram ir pienākums iesniegt uzņēmuma maksātnespējas pieteikumu. Ja neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona neiesniedz komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu un sabiedrībai nav pasludināts maksātnespējas process, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs pieņem lēmumu par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra.

Vēršam uzmanību, ka likvidācijas process nesniedz darbiniekam tādu interešu aizsardzības līmeni kā maksātnespējas process. Proti, no darbinieku prasījumu garantiju fonda naudas līdzekļus ir tiesīgs saņemt tikai tas darbinieks, kura darba devējam ir pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process.²¹³ Konkrētajā gadījumā darba devēja uzņēmums ir likvidēts un tādējādi darba algas saņemšana no darbinieku prasījumu garantiju fonda naudas līdzekļiem nav iespējama.

Par ierobežojumiem ieņemt amatu personai, kurai pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process²¹⁴

- *Persona, kurai pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process un no tā izbeigšanas dienas nav pagājuši pieci gadi, nevar būt par uzraugošo personu un administratoru.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai ir noteikts, kādus amatus ir aizliegts ieņemt, ja ir pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process.

Maksātnespējas kontroles dienests informē, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 12.³ panta otrās daļas 2. punktam un 13. panta otrās daļas 4. punktam persona, kurai pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process un no tā izbeigšanas dienas nav pagājuši pieci gadi, nevar būt par tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošo personu un administratoru.

Papildus norādām, ka ierēdņa amata pretendents izvirzāmās obligātās prasības noteiktas Valsts civildienesta likuma 7. pantā.

Par līdzzaņēmēja atbildību galvenā aizņēmēja maksātnespējas gadījumā²¹⁵

- *Ja kredīta līgumu noslēdz vairāki aizņēmēji, tad visi aizņēmēji, kas norādīti šajā līgumā kā Aizņēmējs, ir kopparādnieki, un katrs no viņiem parāda saistību uzņemas solidāri un personīgi atbild par līgumā noteikto saistību izpildi pilnā apmērā.*

²¹² Komerclikuma 323. pants.

²¹³ Likums "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" un Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 995 "Maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanas un administratora atlīdzības izmaksas kārtība".

²¹⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 15. februāra vēstule Nr. 1-49n/2024/10.

²¹⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 15. februāra vēstule Nr. 1-49n/2024/9.

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, ņemot vērā iesniegumā izklāstītos apstākļus. Proti, ja personai tiktu uzsākts fiziskās personas maksātnespējas process, vai tikai personas saistības pret kredītiestādi tiktu uzskatītas par tādām, kurām ir iestājies izpildes termiņš, bet otra līdzaiņņēmēja tiesības un pienākumi, kas izriet no kredīta līguma, nemainītos, vai tomēr arī otra līdzaiņņēmēja saistības tiktu uzskatītas par tādām, kam ir iestājies izpildes termiņš un kredītiestāde varētu arī no otra līdzaiņņēmēja nekavējoties pieprasīt izsniegtā kredīta pirmstermiņa samaksu.

Ja kredīta līgumu noslēdz vairāki aizņēmēji, tad visi aizņēmēji, kas norādīti šajā līgumā kā Aizņēmējs, ir kopparādnieki, un katrs no viņiem parāda saistību uzņemas solidāri un personīgi atbild par līgumā noteikto saistību izpildi pilnā apmērā. Proti, atbilstoši Civillikuma 1670. pantam saistība par nedalītu jeb solidāru atzīstama tad, kad no vairākiem parādniekiem katram ir pienākums visu izpildīt, pie kam tomēr priekšmetu var prasīt un tas jāizpilda tikai vienu reizi.

Turklāt, šādā gadījumā kreditors atbilstoši Civillikuma 1682. un 1683. pantam var pēc sava ieskata prasīt visas saistības izpildījumu no visiem vai tikai no dažiem kopparādniekiem, vai arī tikai no viena, bet ja prasījuma priekšmets ir dalāms, tad viņš, ja vēlas, var prasīt arī tikai tā daļu. Tāpat katru kopparādnieku jeb solidāri saistīto var piespiest izpildīt visu saistību, un viņa izpildījums atsvabina pārējos no viņu saistības.

Ņemot vērā iepriekš minēto, ja personai kā vienam no kopparādniekiem tiktu uzsākts fiziskās personas maksātnespējas process, pienākums maksāt kredītsaistības pārietu pie otra līdzaiņņēmēja. Līdz ar to viena līdzaiņņēmēja fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas sekas²¹⁶ neietekmē otru līdzaiņņēmēju, jo viņam būs jāturpina kredīta atmaksa atbilstoši līgumā noteiktajam grafikam.

Papildus norādām, ka konkrētajā gadījumā būtiski ir arī kredīta līguma nosacījumi, līdz ar to neskaidrības gadījumā aicinām vērsties pēc palīdzības pie kvalificēta jurista vai zvērināta advokāta.

Vienlaikus plašāku informāciju par maksātnespējas procesu var aplūkot Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā "Fiziskās personas maksātnespējas process", kā arī sadaļā "Skaidrojumi un atziņas", kur ir iestādes sniegto viedokļu apkopojumi, tostarp jautājumos par fiziskās personas maksātnespējas procesu.

Par izpirkuma tiesībām fiziskās personas maksātnespējas procesā²¹⁷

- *Ja īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu zemesgrāmatā ir nostiprinātas uz maksātnespējīgās fiziskās personas vārda, tad administratoram ir tiesības pārdot šādu nekustamo īpašumu izolē.*

Iesniegumā norādīts, ka fiziskās personas maksātnespējas procesā esat konstatējis, ka, pamatojoties uz Valsts zemes dienesta lēmumu parādnieks ir tiesīgs izpirkt zemesgabalu par atlikušo nesamaksāto naudas summu, noslēdzot jaunu zemesgabala izpirkuma līgumu.

Parādnieka rīcībā nav pietiekami naudas līdzekļi, lai zemesgabalu izpirktu. Tāpat neviens no kreditoriem nav piekritis finansēt parādnieka maksātnespējas procesu. Savukārt, pārbaudot sludinājumu portālos pieejamo informāciju, līdzīga zemesgabala tirgus vērtība ir aptuveni no 30 000 līdz 40 000 euro.

Ņemot vērā minēto, lūgts sniegt viedokli par šādiem jautājumiem:

1) vai bankrota procedūra būtu pabeidzama, saglabājot parādniekam nenoilgušas tiesības izpirkt zemesgabalu, kuru parādnieks, iespējams, varētu izmantot arī pēc

²¹⁶ Maksātnespējas likuma 134. panta trešā daļa.

²¹⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 15. februāra vēstule Nr. 1-57n/2024/109.

maksātnespējas procesa izbeigšanas, tādējādi iegūstot to savā īpašumā, tomēr nenovirzot nekādus maksājumus kreditoru prasījumu segšanai?

2) kāds varētu būt iespējamais parādnieka maksātnespējas procesa risinājums šādā gadījumā?

Saskaņā ar Civillikumā²¹⁸ nostiprināto nekustamā īpašuma lietas piederības prezumpciju zemesgrāmatā nostiprināta īpašuma tiesība pastāv un pieder personai, kas ierakstīta zemesgrāmatā kā attiecīgā nekustamā īpašuma īpašnieks. Turklāt Zemesgrāmatu likums²¹⁹ noteic, ka zemesgrāmatās ieraksta nekustamus īpašumus un nostiprina ar tiem saistītas tiesības. Zemesgrāmatas ir visiem pieejamas, un to ierakstiem ir publiska ticamība. Nekustamo īpašumu ierakstīšana un lietu tiesību nostiprināšana ir obligāta.

Līdz ar to, ja īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu zemesgrāmatā ir nostiprinātas uz maksātnespējīgās fiziskās personas vārda, tad administratoram ir tiesības pārdot šādu nekustamo īpašumu izsolē.

Konkrētajā gadījumā īpašuma tiesību nostiprināšana zemesgrāmatā uz parādnieka vārda ir iespējama tikai tādā gadījumā, ja parādnieks ar izpirkuma līgumu veic uz zemesgabalu noteiktās izpirkuma maksas samaksu. Savukārt parādnieka rīcībā nav naudas līdzekļu, lai minēto samaksu veiktu un kreditori maksātnespējas procesa finansēšanai nav piekrituši.

Nenoliedzami, ka šā jautājuma risinājums ir nesaraucjami saistīts arī ar pašu kreditoru ieinteresētību iesaistīties parādnieka maksātnespējas procesa finansēšanā. Proti, ja administrators ir izteicis priekšlikumu kreditoriem finansēt fiziskās personas maksātnespējas procesu, norādot uz acīmredzamo ieguvumu kreditoru prasījumu segšanā, tad zināmā mērā arī paši kreditori ir noraidījuši iespēju saņemt pēc iespējas pilnīgāku kreditora prasījuma apmierinājumu, ja ir atteikušies finansēt maksātnespējas procesu.

Tai pat laikā kā viens no iespējamiem risinājumiem ietverts judikatūras atziņā, saskaņā ar kuru līdz ar fiziskās personas maksātnespējas pasludināšanu parādniekam uz likuma pamata tiek ierobežota rīcībspēja attiecībā uz viņa mantisko tiesību izlietošanu, un administratoram ar likumu tiek piešķirts nevis parasta civiltiesiskā pilnvarnieka, bet gan faktiski aizgādņa statuss, kas pēc juridiskās dabas ir līdzīgs Civillikumā²²⁰ minētajam.²²¹ Parādniekam šajā periodā bez administratora piekrišanas paliek tiesības tikai slēgt darījumus, kuru vērtība mēneša laikā nepārsniedz vienu minimālo mēnešalgu.²²² Turklāt minētajā judikatūras atziņā nav norādīti jebkādi izņēmumi, uz kuriem neattiektos administratora pārstāvība parādnieka mantisko tiesību izlietošanā.

Tā kā administrators pārstāv parādnieku viņa mantisko tiesību izlietošanā, tad konkrētajā gadījumā būtu lietderīgi noskaidrot, vai pastāv iespēja noslēgt līgumu ar potenciālo pircēju, paredzot, piemēram, ka zemesgabala izpirkuma maksa tiks samaksāta pēc zemesgabala reģistrēšanas zemesgrāmatā un tā pārdošanas atbilstoši Maksātnespējas likumam.

²¹⁸ Civillikuma 994. pants.

²¹⁹ Zemesgrāmatu likuma 1. pants.

²²⁰ Civillikuma 217. panta otrās daļas 2. punkts.

²²¹ Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2019. gada 31. oktobra spriedums lietā Nr. C32372015, SKC-272/2019, ECLI:LV:AT:2019:1031.C32372015.13.S

²²² Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 4. punkts.